

De octo partibus Whitintoni,

æditio nouissima,

¶ Authoris distichon.

Grāmaticæ fautrix reliq̃s dat adire sorores
Pegasidum pulses hac sine sero fores,

Facundissimi Remacii Florenas
tis Hexastichon.

Grāmatices q̃squis magnā aspnaris auenā
Nec cupis e tanto grammine principiū.
Lego itidem parili reliq̃s postpone sorores,
Quas tibi Mnemosynes sc̃tā ppago dedit.

Prima trahit part⁹ primordia diua loquēdi
At sociasq; huius ianua prima patet,

HVMILIABIT CALVMNIA
TORVM.

Cum priuilegio.

Ad lectorem hereticum.

**Quod spernit Triuers odiosa incuria mendis
Inmineris tersum suscipe lector opus
Si tibi vel nostrae sit gratia incuria limae
V Vinandi ve mei procla operosa satis
Mendosa explodas foedi exemplaria Petri
Triuers, pro meritis nostra polita fouens.**

pun
qua
CU
CU
CU
Uop
Uop
Uop
CU
Uop
Uop
pote
CU
Lite
pote
CU
non
Lue
CU
itas
CU
ciati
CU
v.x.y
cf fac
ryme
lepde
CU
CU
Mun
Sem
Ideo
Erh
qipo
phar
CU
Dip
oe.B
CU
Acci
Tenc
CU
Tem
Nuer
CU
tum
CU
CU
colta
fatio

De octe partibus orationis.

Grammatica est congrue loquendi scientia/ recteque scribere docens: Grammaticae
viri/ratione/authoritateque constans.

Grammatica dicitur a gramma grece/quod latine dicitur littera. Cane dicas Grammaticae
et ideo scientia: quia ideo adiectio siue protaxio est in grammatica/ut ideo partes.

in heroicis gallicis. &c. Grammaticae partes sunt quatuor scilicet.

Littera/syllaba/dictio. et oratio. Cuius sensus sic accipiendus est. quod

prima pars grammaticae sit de littera. secunda de syllaba. tertia de dictione.

quarta de oratione.

Littera est minima pars vocis compositae ex litteris que scribi potest individua. Littera defini-

Uox est percussio aeris ad vocalem arteriam auribus accedens.

Uox dicitur a boe/as. mutata b. in u. et ultima o in x. verba.

Uox est duplex. articulata. et inarticulata.

Uox articulata est que ab aliquo mentis sensu proficiscitur. ut Petrus. gemitus.

Uox inarticulata est que a nullo mentis sensu proficiscitur. ut sonitus coax.

Uox articulata est duplex. scilicet literata et illiterata.

Uox articulata literata est illa quae ab aliquo mentis sensu perfecta scribi potest. ut Petrus. ta literata.

Uox articulata illiterata est illa que ab aliquo mentis sensu perfecta scribi non potest. ut gemitus. Uox illiterata.

Uox inarticulata similiter est duplex. Literata et illiterata.

Literata vox et inarticulata est illa: quae a nullo mentis affectu perfecta scribi potest. ut coax/cra. lata literata.

Illiterata vox et inarticulata est illa que a nullo mentis affectu perfecta scribi non potest. ut tumultus. Uox inarticu-
lata illiterata.

Littera dicitur a littera: vel a legendo/quasi legitima. quia legendi iter prebet.

Litteris accidunt tria. Nomen quo appellatur. Figura qua depinguntur. Pote-
stas qua valent.

Littere in hoc distant ab elementis: quod elementa proprie sunt ipsae litterarum prae-
tationes/littere vero figure: sed confunduntur. Littere.

Littere sunt in alphabeto duae et viginti. scilicet a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. Elementa.

v. x. y. z. Ex his quatuordecim sunt vocales. a. e. i. o. u. Vocales ideo dicuntur quia plenae per se vo-
cales sunt. et facilius. y vocalis graeca est: et in grecis quoque aut latinis scribitur dictionibus. ut Ty-
tyrus. Ceteras consonantes appellamus: quasi cum vocalibus sonantes. Sunt autem

sextdecim. b. c. d. f. g. h. l. m. n. p. q. r. s. t. x. z. b non est ita: sed aspirationis nota.

Consonantes diuiduntur in mutas et semivocales.

Mute sunt novem. b. c. d. f. g. h. k. p. q. t.

Mute autem ideo dicuntur: quia respectu aliarum litterarum parum sonant.

Semivocales sunt septem. l. m. n. r. s. x. z.

Ideo semivocales: quia plenam vocem non habent.

Ex his duae sunt liquidae. l. r. aliquando et m. n. et s. Quas ideo liquidas appellamus

quia post mutas polite faciunt praecedentes syllabas dicunt esse communes. ut ppharetra et
pharetra: media longa vel breui.

Diphthongus est coaglutinatio duarum vocalium vim suam seruans in eadem syllaba

Diphthongi sunt quatuor. ae. oe. au. eu. et ei. harum duae scribuntur et non perferuntur. ac. et

oe. Au eu et ei scribuntur et perferuntur. ut audio. euge. et her. Uerg. Dei nuph quia erat. Syllaba.

Syllaba est vox finalis: quae sub uno accentu et uno spiritu intant et profertur.

Accidunt syllabae quatuor. Tenor/spiritus/tempus et numerus litterarum.

Tenores. i. accentus sunt tres. Acutus/grauis et circumflexus.

Spiritus duo sunt. Asper et lenis.

Tempora sunt tria. Breue. longum. et commune.

Numerus: quia syllaba constare potest ab una ad sex litteras. ut a. ab. abo. stra. trae. et stirpe.

Dictio est minima pars orationis constructa. in ordine polite pars autem qua-
sum ad sonum intellectum.

Oratio est ordinatio dictionum congrua perfectamque sententiam demonstrans.

Oratio est duplex. Grammatica que constat ex nomine et verbo. et hyperbolica quae

constat ex sex partibus. hoc est exordio/narratio/diuidione/confirmatione/consu-
tatione/et conclusionem.

De nominibus.

Pars orationis.

Arx orationis est vox indicans mentis conceptus. Partes orationis sunt octo. Nomen. pronomen. verbum. participium. adverbium. conjunctio. prepositio et interiectio. Ex his octo partibus quatuor designantur: scilicet nomen. pronomen. et participium cum casu. verbum per tempora et modos. Reliquae sunt indeclinabiles.

Nomen.

Nomen est pars orationis cum casu corpus aut rem propriam communiter vel significans.

Substantiu.

Nomen dicitur a notamine: quod hoc notemus vniuscuiusque qualitatem.

Nomina alia sunt substantia alia sunt adiectiva. alia vero relatiua.

Proprium.

Substantiu est quod in oratione per se subsistere potest: et vnicuique vel duobus articulis ad summum inflectitur. ut hic magister. ut hic et hec sacerdos.

Substantiu est duplex. propriu et appellatiu. propriu est quod rem singularem et non communem significat. ut Petrus/Roma/Tyberis.

Propriu nomen est quadruplex. Prenomen. nomen. cognomen et agnomen.

Prenomen est quo vbi sunt Romani et Sabini reuerentie vel amicitie causa. ut Quintus. Tullus. Titus.

Nomen propriu est quod primo alicui rei inditur. ut Andreas.

Cognomen est cognationis nomen. ut Scipio.

Agnomen est quod alicui ab euentu imponitur. ut Romanus Africanus.

Nomen proprie propriu natura sua caret plurali. ut patet in hoc versu.

Propria deficiunt plurali significanter.

Quatuor modis propria habet plurali numerum.

Quatuor tamen modis propria nomina pluraliter declinari possunt. Primo modo causa euentus. ut quando euenit plures eodem nomine appellari. ut duo fuerunt Plinius maior et minor. Secundo partitionis gratia. ut Galliarum. alia est superior altera ceterior. Tertio authorum vbi. Martialis enim scripsit. Sunt Mecenatee/sunt Silacci/suntque Marones. Quarto opinionis causa. ut in illo Vergiliano. Quid tantis Oceano properant se tingere Soles. Opinionem vulgi imitatus est/qui vno quoque die novum solem oriri opinabantur.

Propriae plurali quandoque petunt variari.

Euentus causa vel quum partitio detur.

Vsus & authorum vel opinio cum varietur.

Appellatiu.
Corporale.
Incorporale.
Omonimu.

Appellatiu est cuius signum naturaliter commune est multis. ut homo. leo. arbor. Appellatiu est multiplex. Corporale. quod corpus significat. ut homo. lapis.

Incorporale: quod corpus non significat. ut anima/virtus.

Omonimu. id est equiuocu est quod non significatione sed voce conuenit. ut canis. cancer.

Synonymu.
Aliquid dictu

Synonymu est quod non voce sed significatione conuenit. ut ensis. mucro. gladius.

Ad aliud dictu est cuius signum ad aliud dependet. ut dominus. seruus. pater filius.

Nomen quasi ad aliud dictu partem signi dependens: sed tamen posito eo modo ponitur illud ad quod dependet. ut nox dies. dexter sinister.

Gentile.
Patru.
Interrogatiu.
Infinum.
Collectiuum.
Diuidiu.

Gentile est quod gentem significat. ut Greceus Italianus.

Patru est quod a patria sumitur. ut Romanus a Roma.

Interrogatiu est quod cum interrogatione profertur. ut quis?

Infinu est quod incertum signi. ut quisquis quicumque.

Collectiuum est quod in singulari multitudinem significat. ut populus.

Diuidiu seu distributiu est quod a duobus vel pluribus ad singulos relationem habet. ut vterque. alter. alteruter. quisque. omnis. singuli.

Partitivum.
Generale.
Speciale.
Factiuum.
Absolutum.
Temporale.
Locale.

Partitivu nomen est quod partitionem signi. ut quidam. vllus. aliquis.

Generale est quod in diuersas species diuidi potest. ut animal. arbor.

Speciale est quod altera pars diuisionis a genere est. ut equus. laurus. puer.

Factiuum est quod a sonoru pronuntiatione factum est. ut tortor. grus. continuus.

Absolutu est quod per se intelligi potest. ut deus. ratio.

Temporale est quod tempus signi. ut mensis. annus.

Locale est quod locu vel spaciū significat. ut longinquus propinquus.

De nominibus.

Saeculum est quod totum est grece dechnatiois. vt pan panos. Calypso calips^o Latinū est qđ totū in latinā regulā conuersum est. vt pollux pullucia.

Nothum qđ greca latinaq; vox est. vt Achilles.

Numerale est quod numerū significat. vt vnus/duo.

Numerale est quintuplex. **Cardinale/ordinale/dispartitiuū/pōderale/ & multiplicatiuū.**

Nomen nūerale cardinale est qđ solū nūerū sīgt. vt vn^o duo/ tres. decē. octodeci. duodeuiginti. decē & octo. nouēdecim. vnde uiginti. vel decē & nouē. viginti. centū. mille. duo millia. tria millia. & referuntur p quor. vt habeo decē talia quot tu

Nūerale ordinale est qđ preter nūerū sīgt etiā ordinē. vt prim^o. secundus. tertius vigesimus vel vicesimus. trigessim^o vel tricesimus. centesimus. millesimus. & similia. et referuntur per quotus. vt sum primus in classe m. a. quotus tu in tua.

Numerale dispartitiuū est qđ preter nūerū sīgt etiā partitionem seu diuisionē. vt singuli. bini. terni. quaterni. qui. vicieni. ceteri. militem. Et referunt p quotenni. vt per vrbem terni inilitimus/quotenni vos.

Ista nota dispartitiua (vt vult Priscianus) solum pluraliter declinatur. vt in plurali nō singuli. e. a. quoteni. e. a.

Ponitur interdū bina p duo. ternia pro tria. &c. Quotiescūq; substantia quib^{us} iungunt declinatur nō in plali. vt binas/ ternas/ denas las. nā duas tres decē ter bini & duo non licet dicere. poete tñ cū alijs substantiis vsurpāt. Verg. Bina in manu lato crispans hastilia ferro. Excipitur fm illa pondo. nā habemus dicere duo pondo/ & millia pondo argenti.

Numerale ponderale est qđ preter nūerū sīgt etiā quantitatem pōderis vt mensure. vt simplex. duplex. quadruplus. vigeuplus. centuplus. milleuplus. Et referuntur per quotuplus. vt Egyptos reddit triticum cēuplum/ quotuplū non reddit Italia.

Numerale multiplicatiuū siue diuisiua forme est quod pter nūerū multiplicatiuū forme sīgt. vt simplex. duplex. triplex. quadruplex. nonuplex. decuplex. vigeuplex. cēuplex. millecuplex. & referuntur per quotuplex. vt habeo vestem tripli/ centi/quotuplicem tu non habes.

Hec nota diuisiua forme ponitur aliqui pro primariis & proprie qñ iūgūt nō: minibus plurali carentibus. vt triplex fumus domo egreditur.

Ha nota dicitur numeralia quib^{us} vnum in numerada. vt vn^o. duo. tres. singuli bini. terni. & nūeralia aduerbia. vt semel. bis. ter. quater. atq; alia hmodi. in qđ debent nomen notandū est q in cōpositis citra viginti si copula intercesserit/ maior nūer^{us} semp ralta a. compos precedet. vt decem & septem. decē & octo. Si autē nulla intercedat copula/ minor sita citra/ viginti numerus semp precedet. vt septemdecim. octodecim. Supra viginti autē vīgti. et vītra.

ad centum vt maximus est qđq; num. rta ita in primo loco ponet. vt viginti vn^o viginti duo. viginti tres. Sed si copula intercedat is numerus preponetur q minor est. vt vn^o et viginti duo & viginti. &c. vt Cicero. Plato vno & octogesimo anno scribens est mortuus. Idē. Leoninus Sorgias cētum & septem cōpleuit annos. Ex quibus Ciceronis verbis manifeste colligitur ante cētum preponi numerum minores/ post centū vero postponi. Eodem modo loquimur/ supra viginti nullia vīgt ad centū millia. vt milites nostri sex & viginti millia erant/ vīgt milites nostri erant viginti sex millia. vel milites nostri erant vices septes mille. vīgti nobis erāt viginti sex millia. Etenim hec nomina dum copula carent cōposita videntur. vt vndecim. duodecim. septemdecim. viginti vnus. viginti duo. & similia. quemadmodum illa. vnde uiginti: quasi vno dempto de viginti significat decem et nouem.

Sūt pterea numeralia: vnari^o. binarius. ternarius. vicenarius. et similia q denotant non multiplicationē sui/ sed numerū aliarū rerū que nō nominantur. vt lapis cētenarius. nō q centuplus sit: sed centū libra homo centenarius. non q sit centum gestus: sed quia habet centum annos.

Alia sunt que significat numerū annorum. vt biennia. triennia. quadriennia. In emulo. quinquennia. sexennia. septennia. octennia. nouennia. decennia. & vt quidam vō: neralia: hnt adduntur his vniennia. ndecennia. et duodecennia.

Odo partes VV.

A: iij.

De nominibus.

Reliqua pro quorundam iudicio non sunt in usu. et referuntur per quotiens. ut rē decemio/decennis tu. A predictis sunt substantia. biennium. triennium. quadriennium. quinquennium. sexennium. septennium. octennium. nouennium. decennium. Sicut de cunctis diuisum triennium. quadrimus. Item anniculus. bimulus. trimulus. quadrimulus. Quem admodum dicendum est de nobis/ita dicendum est de aduerbijs. ut semel. bis. ter. quater. quinque. sexies. et. vigies. trigies. quadragies. quinquages. sexages. septuages. octogies. nonages. per quibus dicimus vicies. tricies. quadragies. quinquages. sexages. septuages. octogies. nonages. centies. ducenties. milies. et referuntur per quoties. ut ter legi vergiliū/quoties tu.

Adiectiuum.

Adiectiuum est quod per se subistere non potest. nisi posito in neutro genere substantiuato et per tres voces seu articulos variatur. ut bonus/bona/bonū/hic/heu/hoc/felix.

Adiectiuorum species.

Adiectiuorum tres sunt species: alia sunt pura declinatione / constructione / et significatione. ut albus/alba/albū. hic/heu/hoc/felix.

Alia sunt adiectiua significatione / et substantiua declinatione et constructione. ut patet in his versibus.

Degener & pauper diues fospes locuples pos

Impos habes compos teres inquires atq; superstes

Vber disales, iungas ijs a pedenata.

Adiectiuorum diuisio.

Alia sunt adiectiua declinatione / et substantiua significatione et constructione. ut partitua. distributua. interrogatua. et minuta partitue posita: quae aliter scripta semper adherens substantiuis. ut quod homo. quod hominū. quidam cume. quidam cunū.

Item adiectiuorum quedam sunt qualitatiua / quedam sunt quantitatiua.

Qualitatiui.

Qualitatiuum est quod qualitatem significat. ut bonus malus.

Quantitatiui.

Quantitatiuum est quod quantitatem significat. ut magnus longus.

Adiectiuorum quae significant quantitatem. alia significant quantitatem continuam. ut magnus. longus. et. alia discretam. Ex his quae significant quantitatem discretam. alia significant quantitatem discretam discretam absolutam. ut prius. duo. tres. vniuersus. biennium. et. Alia significant quantitatem discretam discretam ordinalem. ut primus. secundus. et. Alia significant quantitatem discretam discretam distributam vel dispartitam. ut bimulus. terni. Alia significant quantitatem discretam discretam multiplicatam forme. ut simplex duplex. et.

Relatiuum est quod rem ante dictam iterum refert.

Relatiuum.

Relatiuum est duplex: substantie et accidentis.

Substantie.

Relatiuum substantie est quod antecedens substantiuum refert.

Sunt autem relatiua substantie tredecim. ut patet in his versibus.

Qui quae quod, suus ipse sui sic alter is idem

Ille alius reliquis simul ambo cetera vterq;

Relatiuum substantie identitatis.

Relatiuum substantie est duplex: identitatis et diuersitatis.

Relatiuum substantie identitatis est illud: quod idem cum suo refert antecedente.

Sunt autem relatiua substantie identitatis nouē. qui/quae/quod/is/suius/ipse/ille/illem/idem/ambo/et vterq;

Relatiuum.

Relatiuum substantie identitatis est duplex. Reciproci et non reciproci.

Reciproci.

Reciproci relatiui est quod in se sui significatione reflectit. ut Cato defendit se.

Non reciproci.

Sunt autem relatiua reciproca duo. sui et suus.

Non reciproci relatiuum est quod in se sui significationem non reflectit. ut Cato defendit illum.

Sunt autem non reciproca relatiua septē. qui/quae/quod/is/ipse/ille/illem/idem/ambo/et vterq;

Relatiuum substantie diuersitatis.

Relatiuum substantie diuersitatis est illud quod diuersa a suo refert antecedente. ut doctorum alius legit/alius scribit.

Sunt autem relatiua substantie diuersitatis quattuor. alius/alter/reliqui/et.

Accidentis.

Relatiuum accidentis est illud quod antecedens adiectiuum refert. ut ego sum alius qualis es tu. Sunt autem relatiua accidentis decem. ut patet in his versibus.

De nominibus.

Quot qualis quantus quotuplex quotus atq; quoteni

Et quotuplus cuius cuias his iunge quotennis.

Qualis est relatiuū accidentis qualitatiuū: q; qualitatem signat: cui respondet nō: **Qualis.** minas adiectiuū eandem qualitatem significantia. vt iustus qualis cesar. Ad hanc speciem reducitur cuiusmodi.

Quantus est relatiuū quantitatiuū: q; quantitatem signat. cui respondent nōia ad: **Quantus.** decima eandem quantitatem signat. vt sum longus quantus tu.

Quot est relatiuū nūerale absolutum: q; quantitatem discretā nūerale abso- **Quot.** lutam significat. cui respondet nōia numeralia cardinalia, vt natus sum annos sedecim quot tu.

Quotus est relatiuū ordinale: q; quantitatem discretā ordinale signat: cui respon- **Quotus.** det nōia ordinalia. vt primus sum in classe mea quotus tu in tua.

Quoteni est relatiuū diuisiuū siue dispartitiuū: q; quantitatem in pares nume- **Quoteni.** ros diuisiuū significat. cui respondet nomina diuisiua siue dispartitiua. vt unus binus quoteni vos.

Quotennis est relatiuū annale: q; quantitatem discretā annorū signat: cui respo- **Quotennis.** det nōia numeralia/vel ex numeralibus et anno cōposita. vt sum decennis vt de cem annorum quotennis tu.

Quotuplus est relatiuū ponderale: q; quantitatem discretā ponderis vel mēsa: **Quotuplus.** resignificat. cui respondent nomina ponderalia. vt Egyptus reddit triticū cen- tuplum quotuplum non reddit Italia.

Quotuplex est relatiuū diuisiuū seu multiplicatiuū forme: q; diuisione seu **Quotuplex.** multiplicationē forme significat. cui respondet nōia multiplicitatē significantia. vt habeo duplicem vestem quotuplex tu non habes.

Cuius est relatiuū possessiuū: q; possessorem significat. cui respondent nōia vel **Cuius.** pronomina possessiua/vel gēis propriis quibus substantiuorum. vt huius equus est patris/vel patris cuius est frenum.

Cuias est relatiuū patriū seu gentile: quia gentem vel patriam significat. cui **Cuias.** respondet nōia gentis seu patrie. vt sum Anglicus cuias es tu.

Relatiua que incipiūt a c/vel a q/tribus modis ponūt. Relatiue. vt ego sum **Relatiua** albus qualis es tu. noui cuiusmodi homo es. sum magnus quātus es tu. Roma- nus cuias es tu. Interrogatiue. vt quis es tu? quātus es tu? quotū annū agis? de quib; habes? Infinitē. vt nescio quātus sis/cuias sis/ aut cuius filia sit hec puella.

Relatiua que incipiūt a t. tribus modis accipiuntur. Relatiue copulā medi- **Relatiua** ante. vt ego sum magnus et tantus est plato. habeo multos discipulos. et tot ha- **Relatiua** bet Socrates. Redditiue hoc est loco antecedētis. vt ego sum talis et tantus/qua- **Relatiua** lis et quātus est iste. Infinitē: qñ sequitur cōiunctio q/vel vt. vt ego sum talis et **Relatiua** tātus vt non egeas opera tua. Ego cupio talis esse vt videar felix. hoc etiam mo- **Relatiua** do sumuntur utriusmodi/cuiusmodi/illiusmodi. **Relatiua** geminata.

Reperuntur alia relatiua geminata/vel assumētia sibi cūq;. vt qñquot/quot: **Relatiua** cūq; qñqualis/qñsciq;. quātusquātus/quātuscūq;. cuiuscuias/cuiuscūq;. Quis **Relatiua** cūq;. etia geminat: vt quisquis: et qñ assumit sibi cūq;. vt qñcūq; qñ proprie posita vim ha- **Relatiua** bent ipsius relatiui simul cū antecedēte distributiuo: vt quisquis vel quicūq; legit **Relatiua** discit. i. ois qñ legit discit. Ponunt etia aliqñ p ipso relatiuo nō. vt deus ois que: **Relatiua** cūq; voluit fecit. pro que voluit. Et pro distributiuo nō. vt ego diligo quemcūq; **Relatiua** hominem. Lōem hominem. Ponunt etiam infinita. Vergilius. Quicquid erit su- **Relatiua** peranda omnis fortuna ferenda est.

Dictiones geminate eque signat/acell assumerent sibi cūq;. vt quisquis. i. qui: **Dictiones** cūq;. vbi vbi. vbi cūq;. vbi. i. vbi cūq;. **Dictiones** geminate.

Inde quedā aduerbia aliqñ sumuntur relatiui: interrogatiue/et infinitē. vt vbi **Inde** unde quo quā quā qñ quorū quousq;. de quib; exempla sunt facillima inuentu. **Inde** preterea istorū antecedētia nōnūq; sumuntur relatiue. vt fui apud forū/et ibi fui: **Inde** sum deusum mihi questus es. Sic etiam fit de reliquis.

Nomina accidentis sex. Species/genus/numerus/figura/persona/et casus. **Nomina** Species est qua cognoscitur primum a derivatione. **Nomina** accidentis. **Nomina** Species.

De nominibus.

Species.	Species est duplex. Primatiua et deriuatiua.
Primatiua.	Primatiua species est cuius dictio a nullo alio deriuatur. vt Roma/mons.
Deriuatiua.	Deriuata est cuius dictio ab alio deriuatur. vt romanus/montanus.
	Ubi notandum est quoties res verbi. precedit rem uois/nome deriuatur a verbo. vt a scribo scriba. vbi aut eductio fit. ubi descendat a uoce. vt ab armis/armo/as.
Deriuatiua species.	Deriuatiua species sunt decem. scilicet patronymica. possessiua. comparatiua. superlatiua. diminutiua. uerbale. participiale. aduerbiale. paronymia et denominatiua.
Patronymica.	Patronymica est quod signat a patre deriuatur uobis finem grecam formam. et significat cum gratia primatiui filium vel nepotem. filium vel nepotem. vt Socrates filius vel nepos Socris. Sed multa ab alijs formantur. abusuue rari. vt infra dicitur.
Possessiua.	Possessiua est quod cum gratia principali significat aliquid ex ijs quod possidentur. vt regia domus. id est domus regis.
Comparatiua.	Comparatiua est quod cum intellectu positum. vel cum aliquo participio sensus magis aduerbiu signat. vt fortior. id est magis fortis.
Superlatiua.	Superlatiua est quod ad plures sui generis comparatum superponitur oibus vel per se placitum intellectum habet positum cum ualde aduerbio.
Diminutiua.	Diminutiua est quod diminutionem sui primatiui absolute demonstrat. vt rex regulus.
Uerbale.	Uerbale est quod a verbo deriuatur. vt ab exulo exul.
Participiale.	Participiale est quod a participio nascitur. vt a lectus/lecti/lectio.
Aduerbiale.	Aduerbiale est quod ab aduerbio deriuatur. vt a cras/crasinus.
Paronymum.	Paronymum est quod ab alio quodam trahitur nihil de memoratis supra significat. vt ab equo eques.
Denominatiua.	Denominatiua est quod a primatiui uoce non ab aliqua speciali significatione appellatur. Ita ois dictio casualis a quacunque dictione deriuatur potest dici denominatiua. Genus est vel uidetur esse discretio sexus.
Genus.	Genera nominum sunt septem scilicet masculinum. femininum. neutrum. commune duorum. commune trium. dubium. et epicenum.
Masculinum.	Masculinum est cui preponitur articulare hic. vt hic cesar.
Femininum.	Femininum est cui preponitur articulare hec. vt hec Julia.
Neutrum.	Neutrum est cui preponitur articulare hoc. vt hoc animal.
Coe duorum.	Coe duorum est cui preponuntur articularia copulata hic et hec. vt hic et hec homo.
Coe trium.	Commune trium generum est cui preponuntur articularia copulata. hic et hec et hoc. vt hic et hec et hoc felix.
Dubium.	Dubium vel incertum genus est cui sub distinctione preponuntur articularia hic vel hec. vt hic vel hec dies.
Promiscuum.	Promiscuum vel epicenum genus est quod sub una uoce et uno articulo comprehendit amata utriusque sexus. vt hic passer/hec aquila.
Epicenum.	Numerus est accidens dictionis quo fit discretio quantitatis.
Numerus.	Numerus est duplex. Singularis et pluralis.
	Singularis numerus est quantitas qua dictio unitatem significat. vt homo.
	Pluralis numerus est quantitas qua dictio multitudinem signat. vt homines.
Figura.	Figura est dictionis simplicis copulata vel decoposita discrimen.
	Figura est triplex. Simplex. coposita et decoposita.
	Simplex figura est quod dictio cum alio non coponitur. vt animus.
Compositio.	Coposita est cuius dictio a duobus vel pluribus fiat. vt magnanimus. inexpugnabilis.
Quadruplex nominum.	Decoposita figura est cuius dictio a coposita dictione deriuatur. vt magnanimitas.
	Nola et relique partes orationis coponuntur quatuor modis. Primo modo ex duobus integris. vt suburbanus. Secundo modo ex duobus corruptis. vt effica municeps. Tertio modo ex integro et corrupto. vt ineptus insulius. Quarto modo ex corrupto et integro. vt nugigerulus. Aliqua ex copulatis. vt inexpugnabilis. impetrus.
Compositio dictionis.	In copositis ex duobus rectis ambo nri declinantur. vt hec respublica. huius rei publice. Alteruter autem viginti unus. viginti duo. viginti tres. et per opinionem quorundam etiam Leopardus finem postremum rectum variantur. vt alteruter/tra/trum.
De viginti uirginitate.	Alteruterue. alteruteri viginti unus/a/ii. viginti unus etc. In usurpatione hominis uois viginti unus si substantiuus precedat tunc debet pluraliter sumi. vt habeo denarios viginti unum. sin postponatur debet singulariter sumi. vt habeo uirginitatem.

De pronomínibus.

ginti vnum denarij. Boetius in Arithmetica. Si septies tres addantur in viginti vñi nñerũ cadunt non eni dixit in viginti vñi nñeros. Itidẽ viginti vnũ caret plurali numero: nisi quando iungitur substantiuo carenti singulari.

In compositis ex recto et obliquo/ rectus solummodo variatur vt hic tribus

Composita ex
recto et obliquo
de duobus obli-
quis.

In compositis ex duobus obliquis ambo oblique penitus indeclinabiles sunt: vt hñmõ.

Persona est accidens quod de agentis qualitate loquitur.

Persona est triplex. prima/ secunda/ et tertia.

Prima persona est quod de se loquitur. et duobus personis accidit. ego et nos cum suis obliquis.

Persona.

Secunda persona est illa ad quam dirigitur sermo. et duobus personis accidit.

tu et vos cum suis obliquis: et vocatiuis casibus.

Tertia persona est de qua fit sermo. et accidit omnibus casualibus preter ego nos/ tu

et vos: cum suis obliquis et vocatiuis casibus.

Causa est variatio nominis/ vel aliarum dictionum per mutationem nominis syllabe.

Casus dicitur a cadendo: quod quasi recto cadere videatur. Unde recte abusive dicitur casus/

Casus.

quod cadens a sua terminatione in alias facit obliquos casus.

**Casus noli sunt sex. Nominatiuus/ qui et rectus dicitur. genitiuus/ qui et patrius si-
ne possessiuus. datiuus/ qui et acquisitiuus/ actiuis/ qui et causatiuus. vocatiuus/ qui
et saluatoriuus. ablatiuus qui et sextus dicitur.**

Quis siue rectus est qui rem nominat/ verbum vt plurimum precedens.

Nominus.

Genitiuus siue possessiuus est qui ceterorum casuum est generator: et possessionem demonstrat.

Genitiuus.

Datiuus est qui aliquid dari vel acquiri significat.

Datiuus.

Accusatiuus est cui aliquid causari et in causa esse ostendit.

Accusatiuus.

Vocatiuus est qui vocationem vel salutationem significat.

Vocatiuus.

Ablatiuus est qui aliquid auferri demonstrat. hic quoque latine dicitur: quia lingue latine proprius est.

Ablatiuus.

Quoniam casus ab alijs significationibus nomina sumere possunt/ a notioribus tamen et frequentioribus sumpserunt nomina sua. teste Pulchiano.

Forme casualis est septuplex nomen. Monoptotum/ diptotum/ triptotum/ tetrapto-

Forme casualis.

tum/ pentaptothum/ et hexaptothum. Monoptotum est quod vnam vocem habet per omnes casus sine singulares/ siue plurales

Monoptotum.

siue vtriusque numeri. vt sinapi/ gummi/ cepe/ pondo/ cetera: pedum et literarum nomina et

diptotum est quod duos varios casus in declinatione habet. vt fors forte. tabi

Diptotum.

triptotum est quod tres. vt templum/ pli/ plo.

Triptotum.

tetraptothum quod quatuor: vt gener/ ri/ ro/ rum.

Tetraptothum.

pentaptothum est quod quinque. vt dominus/ mi/ no/ num/ me.

Pentaptothum.

hexaptothum est quod sex. vt totus/ totius/ ti/ tum/ te/ to.

Hexaptothum.

Nomen est per orationis declinabile/ quod per nomen posita personarum re-

Nomen.

capit. Pronomen dicitur a pro et nomen: quia pro eo ponitur in oratione.

Quindecim sunt pronomen. Ego tu sui ille ipse iste hic et is: meus tuus suus noster vester nostras et vestras. Et his quatuor tantum

Deficiunt quinto casu pronomina cuncta,

Tu meus & noster cum nostras excipiuntur.

Pronomen accidunt sex. Species/ genus/ numerus/ figura/ persona/ et casus.

Pronomen ac-
cidentia.

Species est qua cognoscitur primitiuum a derivatiuo.

Species pronomen est duplex. Primitiuum et derivatiuum.

Primitiuum pronomen sunt octo. Ego tu sui ille ipse iste hic et is.

Primitiuorum species sunt tres. Demonstratiuum/ relatiuum/ modo demonstratiuum modo relatiuum. Ego et tu sunt semper demonstratiua. sui semper relatiua. Alia

Species.

Derivatiua seu possessiua pronomen sunt septem. Meus tuus suus noster vester nostras et vestras. Et sunt omnia demonstratiua propter suum quod est semper relatiuum.

Octo partes VV.

P. B. 33

De pronomínibus.

செய்தல்

¶ **Q**uia pronomen sunt quinque. Masculinū/femininū/neutrū/cōe buūq; / cōe triū.
Masculinū est qđ rē masculini gñis refert vel demonstrat. vt hic.
Femininū est qđ rem femininū gñis refert vel demonstrat. vt hec.
Neutrū est qđ rem neutris generis refert vel demonstrat. vt hoc.

Idem.

Côe duozu est qđ re cōis gñis duoz refert vel demonstrat. vt hic t her nostras.
Cōe triu est qđ rem oīs gñis refert vel demonstrat. vt ego/tu/ilu.

Figura.

¶ Pronomina demonstrativa eiusdē sunt gñis cuius sunt res per ea demonstrate.
¶ Figura pronōis est duplex. Simplex. ut is. Cōposita. ut idē idē idē idē cōponatur ab is et idē. Aliquis est adverbium et frequenter significat.

persons.

¶ Persona pronomin est triplex. Prima vt ego. scda/vt tu. tertia. vt ille.

Cafu.

¶ Casus pronominum sunt sex: ut in nomine.

Designation.

① Dedicatioes pronominum sunt quattuor.

¶ Prima declinatio pronomin est cuius generis et numeri singulares in tres declinat; generis
olunt etiam in his terminabat) ut nō ego/gtō mei/oli etiam me/o/ō mui. huius
et declinationis nomina sunt tria. Ego/tu/sui. Et gtō mei declinat me/o/a/ū. Et gtō
tui/tuus/a/ū. Et gtō nri/noster/stra/strū/ī nostrae. Et gtō vestri/vester/stra/strū
ī vestrae. Et gtō sui/suus/a um.

¶ Scia declinatio pronomin est cuius et huius singularis desinit in us vel in a: et dicitur in i vel in c. huius declinationis sunt omnes pronomen. Ille ipse iste hic et is.

Sūt quoq octo nola q̄fm bāc declinationē variant. Cū⁹ tot⁹ solue vii⁹ alter e-
lus q̄e 1 yter. 4 ab eis cōposita: 4 vocatūis carent preter vnus totus 4 solus.

Pone vocatiuos cum totus solus & vnus.

Sed non in reliquis quorum genitius in ius.

¶ Tercia declinatio pronominis est cuius generis singularis definit in / in e / in i. dñs
in o / in e / in o. huius autem declinationis quinque sunt pronomen. Deus tuus suus
nostrum et vestrum.

¶ Quarta declinatio pronominis est cuius generis singularis desinit in atis et utitur in at. huius autem declinationis duo sunt pronomen nostras et vestras. Et hoc modo (perotto et pōponit scribitur) variantur. Nō hic et hec nostras et hoc nostrate. gē huius nōstris etc. quo etiam modo variantur vestras et cuius. et ablativum in solo finitur et antiquitatis nōstris singularis in is et in cerit.

Срѣднѣм.

Copulatio pronominum tres sunt modi. primus cum nobis. vt hmoi. Scds cum
pronominibus. vt istic. Tertius cum aduerbijs. vt ecum & ellum.

¶ Tri nāq̃ pronola cōponūt̃ur p̃r nōdē iste/hic/ & is. 3re & hic simul cōponūtur. vt istic & dedīnāt̃ur in omnib⁹ casib⁹ hui⁹ pronomīnis. hic hec hoc in c/ terminātib⁹. p̃ter datīvū singularem.

3dcm.

¶ Idē cadē idē cōponitur ab is ca id / hoc aduerbio dērum ⁊ sequitur prima
 rursus Sed neutrali voce rursus componit in tō ⁊ actō tantum. vt idē idē quod
 aliquando aduerbium est frequenter significat.

20) cme tete sefe: licet in arcetū ostendūtur esse cōposita, nō est cōpositio: sed qd
voces geminatio & acti & abiti voces sunt. sefe etiā in plalis numeri esse potest.

Syllable sections.
Met.

¶ Preterea sūt quedā syllabe pronol⁹ adiecte. met/te/pte/ce. Met cū oib⁹ casibus huius pronis ego tā singularib⁹ q̄ p̄larib⁹ adiūgitur. vt egomet/ memet. Ad iūgit etā oib⁹ obliq̄ t̄m casibus huius pronis tu. vt tutimet/ tibimet/ remet nō recto p̄pter differētā huius verbi tu meo/ es. Adiciē mei (vt vult Priscian⁹) pronol sui. vt suimet sibimet semet. Hoc etā pronomen ipse additur nō solo pro-
prio se noībus sed etā pronolbus ad discretione faciēdū. quēadmodū p̄dicte syllab⁹ ce adiectiones. vt Plato ipse/ vel ipse Plato. ego ipse/ mi ipse/ ille ipse.

U.C.

Te cum nominatio nō pronole tu adāngitur. vt tute. i. iupfe.

PTC

Tu tamen etiam in nro solo r. vocativo dicimus.

hic quinq; abltis possessiuis adiungi. Et meapte tuapte suapte nrapte vrapte.
Legimus eni superto pondere apud Ciceronem in natura deor. Veteres enim p
omnia genera huiusmodi ablatiuis vsi sunt.

Ca²⁺

Cessantibus adicebāt antiqui oībus casib⁹ hic hec hoc. nonī aut tantūmodo hīc
obīdā in expellunt. vt grō huiusce datus hīce. actō hōsce hāsce. obīrō hūce.

De pronominiibus.

que vox invenitur masculina in toto singulari. Teren. in Eunucho. hisce arbitrat
tur suam Thaidem esse. Rursus coponebat hisce cum ne; e in i verso. ut hiccine
hecine/hoccine/sicut illacine/istacine.nā illcce/illucce; istcce/istuncce; illcce/
illucce/illancce/illuncce: veteres dicebant.

Quis aliquas adiectiones recipit/quas qui non recipit.vt pty in his versibus.

En ne alius num si depoſcunt quis sibi sub di

Et qua volunt non quæ quoties reperitur vtrumq;

Poſt quis nāq; piā, non poſt qui, pone putas q̄

Dam, uis, cumq; libet, non quis, sed qui sibi subdet.

Nec qua volunt, sed quæ, quoties reperitur vtrūq;

Quando relatiuum quodcunq; legis geminatum

Demptis quid, vel quis, finem per cunq; resoluis,

Quid quoniam fixum cum prole regit genitiuum

Quod similem casum quia mobile vult ubi iunctum.

¶ Coponit q̄s cū ſit ſiquis. cū ne: vt neq̄s. cū al: vt aliq̄s. cum en: vt ecq̄s in e
verio. cū nū: vt nūquis. cū q̄s: vt nū quisq̄ & quicq̄d/ actō quicq̄d/ abſtō quoquo.
Seruus in declinat quicq̄s geminatu in oib⁹ casibus: vt nū quisq̄. grō cumq̄
uis, drō cumq̄. rē.

Coponit cū q̄s

Alia vero declinant vt cop simplex q̄ que q̄s vel quidā: nisi q̄ in femine voce nisi
singularis & neutrali plalis dicim⁹. si qua nequa ecqua aliqua nūqua/ & hōy ab
latiuus non terminat in i. & aliq̄e voces plales istarū ppter malū sonū non ſūt
en vti. vt quicq̄s, quicq̄.

Adiungit enī q̄s ne particule. nā: vt quisq̄. q̄s: vt q̄s: ex quo ſit vniūſq̄s singula
re in. piā: vt quicq̄s. pntas: vt quicq̄s. q̄s: vt q̄s. & q̄s etia deducit: vt quidā
quis quibet quicq̄s primatiuū ſequunt. Aliq̄s q̄dā quicq̄s & q̄s: idem ſignē: ſed
quidā ſignē certū. aliquis quicq̄s & quicq̄s incertum.

Ois quicq̄s & vniūſq̄s idē ſignē: ſed in vſu differūt. q̄s iūgitur ſuplatiuo/ aut
nomini ordinali ois vero & vniūſq̄s poſitio aut coparatio.

Omnis.

Quisq̄.

Vniūſq̄s.

Nota q̄ quicq̄s caret grō plaluloco cui⁹ grōs ſingularis ſunt. vt in hoc vulgari
(all the yce: all mēnes goodes are taken awaye) Mitissimi cuiusq̄ facultates
ſunt ablāt. Optimi cuiusq̄ virtus eſt laudanda.

Quis & quid vniūſq̄ ponuntur relatiue: ſed vel interrogatiue. vt quises tur quid
agas: vel inſinuat: vt neſcio quales ſis aut quid agas.

Quis & quid.

¶ Quis vt q̄ aliquis ponunt pro qualis. Teren. Quis tibi videor. i. qualis videor. Significatio:
Itē pro quāto. vt quo magis. i. quanto magis. Item pro quomodo aut propter q̄d nes de quis &
Teren. qui iſtud. i. quomodo aut cur. Item pro vt. Teren. ſidem ſibi me obſecta. qui.
uit qui ſcire ſe non deſerturum vt darem.

¶ Qui que q̄s tribus modis ponit. Primo modo relatiue. vt ſum pius Encas Qui q̄ q̄s trib⁹
raptos q̄ eſt hoſte penates: claſſe vello: mecum. Secōdo modo interrogatiue: vt ſed
vos qui tandē quibus. aut veniſtis ab ois. Tertio modo inſinuat. vt neſcio quid
rem agas: aut quem hominē diligas.

Qui q̄ q̄s trib⁹

sed modis ponit.

Sui & ſuis ſemper reciproce ponuntur.

¶ Ipſe/a/ſi/duob⁹ modis ponitur. Primo modo relatiue in tertia pſona vt ego Ipſe. i. modis
deum colo & ipſe bene facit mihi. Secōdo modo demonſtratiue: q̄ p nob⁹ demon
ſtratiuis ponitur. vt ego ipſe/ tu ipſe/ ille ipſe. Inueniuntur etia ſine pnoie. Uerſi.
Ipſe remitto. & ſic enī p diſcretionē pfertur. Uerſi. Ipſe tamen como ſubigit ve
ſtiq̄s miniſtrat. quaſi ſolus.

Ipſe. i. modis

¶ Ille/a/ud. trib⁹ modis ponit. Primo modo relatiue. vt ego deū colo & illū cu
pio videre. Secōdo modo demonſtratiue. vt vides ne illū. Tertio modo redditue: vt
ille q̄ legit dictū. Ille etia figurate apponit. Uerſi. Ille ego qui quōdā graciſ
modul⁹ auena. Et tunc ille co. Encas q̄ dardanio Anchife alma Uenus p̄p̄r:

Ille. i. modis

De verbis.

gis genuit Simoentis ad vidam. nō in discretionē signa. vt ipse sed potius relationē quandā. Ille quoq; nōnūq; per dignitatē quandā atq; eminentiā accipit. vt ille Cato Censorius. Ille magnus Alexander.

Ali. iij. modis

¶ Alius a. iud. tribus modis ponit. Relatiue: vt video petrū et alios hoies. licet antecedena. i. Petrus differat ab alijs hoibus nūero. specie tñ cōuenit: q̄ est homo. Secundo discretiue. vt ego sum alius a te. i. p. m. Tercio modo diuine. vt hominum: alijs boni sunt/alijs mali.

Alter. iij. modis

¶ Alter eisdē modis ponit: sed differunt. nā alius de plurib⁹/alter vero de duob⁹: bus dicitur: vter de duob⁹: et quis de pluribus interrogatus sunt.

¶ Ad vter respondēdū est p̄ noia de duob⁹ dicta vt vterq; alter neutri et similia. Ad q̄s respōdendū est p̄ noia de plurib⁹ dicta vt ois nullus nemo ali⁹ q̄lib⁹ et similia.

¶ Hec p̄noia ego tu sui antiquitus dupliciter efferebāt grōs. vntō ego. grō mei vel mis. Nō tu. grō tui vel tui. Nō caret. grō sui vt sis. Ubi sciendum est q̄ isti grō mei tui sui p̄matini semp passiuē sumunt: quare quā actiue loquimur vtimur eop possidimus: meus tuus suus. loco nris tuis sis. que iam antiquata sunt. vt potestas mea et potestas mei. curā tua et curā tui. copia sua et copia sui.

¶ Eisdē illi grō nostri et vestri p̄matini semp passiuē sumuntur/ nostrū hō et vestrū actiue: sicut eop possidimus noster et vester. vt habet curā nostri et curā vestri. nō nostrū et vestrū. Rursus dicim⁹ nemo nrm et vestrū/non nrm et vtrū. **¶ Hoc** aut inter hec tria vel p̄noia vel aduerbia interest. hic signat rē sive locū loquenti p̄mū. iste hō sive iste rē aut locū p̄mū ei quo cū loquimur. ille vt illic locū aut rē remotā ab vtroq; **¶ Preterea** is et hic int se differūt. nā is spacio longiore accipit/ hic hō p̄pinq̄iore. multis tñ in locis cōfundunt. vt q̄ p̄fert virtutē dimiti is hic sane p̄ndēs est: vt is sane p̄ndēs est. itē iste p̄ hic et ille pro is aliqñ sumuntur.

Hic. illic. iste.
differūt in vtu.
Is et hic differunt.

Quare inuētū est pronomē

¶ Inuentū est pronomē tribus de causis. Primo propter necessitudinē: q̄ nulla alia pars orationis supponitur verbis prime vel secunde persone preter pronomē. Secundo propter demonstrationem. vt ille ipse. Tercio propter discretiōem. vt suum ipsius sequitur consilium.

De verbo.

Verbū est ps orationis declinabilis cū mō tpe p̄sona sine casu agere vel pati vt neutrū signat. **¶ Verbum** dicitur a verberatu aeris: q̄ p̄ferens do aer verberatur. licet enim hoc accidit oibus partibus orationis tñ p̄cipue hac parte p̄p̄ia eius accipitur: q̄ hac frequēt vtimur in orōne. **¶ Verbo** accidunt octo. Genus/modus/tps/coniugatio/figura/species/nūer⁹ et p̄sona. **¶ Gen⁹** xbi est qualitas qua cognoscitur cuius sit gñis. **¶ Genera** vborū p̄cipua sunt duo. Personale et impersonale. **¶ Personale** verbū est quod nūmerum habet et personam.

Genera vborū.
Actiuum.

¶ Genera vborū personalia sunt quāq; Actiuū/passiuū/neutrū/cōe/ deponens. Actiuū est q̄ in o desinēs facit ex se passiuū in or. vt amo amor. pōt actiū rei rationalis vt plurimū post se regere. facio tñ cū cōpositis (nisi a in i verativē conficio cōficio) passiuā habent terminata in io. vt facio fio/calefacio calefio. Exci- piunt preterea quedā defectiua: odi noni cepti et memini. q̄ voce passiuā carent.

Passiuum.
Neutrum.

¶ Passiuū est q̄ in or desinēs ab actiuo format. vt amor ab amo. **¶ Neutrū** est q̄ in o desinēs nō pōt facere passiuū in or. nec regere actiū post se rei rationalis. Quāq; sum es fui cū cōpositis et multa defectiua non desinūt in o sua: verba neutra. licet improprie.

Neutrū quadruplex.

¶ Verbum neutrū in o desinens est quadruplex. Transitiuū absolutū/ neutropassiuū et neutrum passiuum.

¶ Neutrū transitiuū est q̄ in o desinēs actionē signat: et actiū post se regit illi⁹ dictionis in quā transit actū xbi. vt aro terrā/prandeo piscem/ceno fercula multa. Imōi quoq; neutra que actiū patientē post se signat: habent tertias passiuorū voces vt aratur arantur. bibitur bibuntur.

Neutrū absolutum.

¶ Neutrū absolutū est q̄ actiū nō regit (vt sto) nisi figurate.

Neutropassi.

¶ Neutro passiuū est q̄ in i reterito et tēporibus ab eo formatis vocē habet passiuā quā in presenti et tēporib⁹ sibi coherētibus neutrorū seruat declinationem. Quinq; enim sunt. vt patet in hoc versu.

De verbis.

Audeo cum soleo fio cum gaudeo fido.

¶ **Coniunctiuus** passiuus est quod in o desinens passiuam habet significationē, vt caleo. Nentrum passiuus frigeo. Ista quinque tamē vapulo/erulo/vcneo/fio/nubo: tam significationem q̄ suam constructionem passiuorū habent. vt vapulo abo te vel tibi.

¶ **Comune** verbum est q̄ in o desinens nō descendit a verbo in o desinente/ & tam actionem q̄ passionem ligat. actiuorū et passiuorū pro significatione simplici constructionem postulans. vt ego inter pictor: periculum. vel a me vt mihi interpretatur peritus. Et sunt pauca que nūmerantur in his versibus.

**Largior experior veneror moror osculor hortor
Criminor amplector interpretor hospitor addas.**

Stipulor aggredior obliuiscor societur

Donatus parior inter communia ponit.

Multaq; preterea veteres cōmunia dicunt.

¶ **Deponens** est quod in o desinens nō descendit a verbo in o desinente/ & vel actio: deponens: ne vel passionem ligat. & antea aut illam deponit. & ideo sic appellatur.

¶ **Impersonale** verbum est q̄ nūero et p̄sona desinens p̄ o nūero & p̄sona poni pōt.

¶ **Impersonale** verbum est duplex. Verum vocis q̄. terminatur i. vt tedit in me. Impersonale. Actiuum. Passiuum: quod terminatur in tur. vt statim corrigitur. Et formatur ad omnes verbis in o desinentibus/ si nūm habuerit pro re agente a terna p̄sona presentis addita ut. vt amat amatur. seruit seruiur. Nullū quidem verbum in o imperio- nale dicitur enim amari est/ amari fuit/ amatum fuisse: in vnica dictione ne putares duas (vt ait Spontrinus).

¶ **Modus** verbi est diuersa animi inclinatio varios eius affectus ostendens.

¶ **Modus** verbi est sextuplex. Indicatiuus/imperatiuus/optatiuus/potentialis coniunctiuus/ & infinitiuus.

¶ **Indicatiuus** seu interrogatiuus vel finitiuus est per quē rogatur vel ostendi- tur ratio vera vel falsa. huic modo seruiūt cōiunctiones q̄q; cū/ tamē/ vt p̄- rimum. etiam dictiones geminae/ & cūq; alimētes.

¶ **Imperatiuus** est per quem iubetur vel imperatur aliquid. huic modo iungi- tur ne q̄ p̄ non sumitur.

¶ **Optatiuus** q̄ et desideratiuus dicitur est per quem optatur vt desideratur al- quid. huic modo determinatur oī/ o/ et si q̄ optant: & hoc adverbium v̄nā.

¶ **Potentialis** est qui in se includit significationē alicuius actus verborū/ possum Potentialis, volo aut deheo cum infinitiuo modo verbi a quo descendit.

¶ **Cōiunctiuus** q̄ et subiunctiuus dicitur est q̄ alterū p̄o sibi adsciscit/ vel alteri nequitur. Coniunctiuus, cui quidē modo creberrime seruiunt cōiunctiones in his sequētibz p̄ibz.

Anteq̄ & vt postq̄ nisi cum quis vbi donec.

An si cum dubitant quasi quin acsiq; priusq̄

Hæc coniunctiuos poscunt licet adde quousq;.

¶ **Infinitiuus** modus q̄ & infinitiuus & impersonalis dicitur est q̄ numeris & personis carens. Infinitiuus, semper iungitur alicui modo finito & regitante se (sed nō semper) acm. Non idē significant amari ire vel amariū esse. Alterū est presens tempus. vt video te accusari ire me. Iamc alterū futurū. vt video te/ accusaturū esse me. et tñ accu- sati iri me abo te video: accipitur pro eo quod est: video te/ vel accusari ire me. vel accusaturū esse me/ vel me abo te accuandū esse.

¶ **Tempus** est quod quando aliquid dictū vel factū esse significat.

¶ **Tempus** vbi est triplex: p̄teritū imperfectū/ p̄teritū perfectū/ plusq̄ perfectū & futurū presens. Tempus presens q̄ etiam instans dicitur est quod p̄sentis tpe aliquid fieri ligat. vt doceo. p̄teritū imperfectū est q̄ cum peractio tempore aliquid fieri significat/ cursu pre- perfectum, teritū imperfectū & plusq̄ perfectū temporis notam. vt docebam.

¶ **p̄teritū perfectū** est q̄ est aliquid perfectū esse vel delisse significat. vt docui.

Octo partes VV.

B. iij.

De verbis.

- Plusqueperfectum.** Præteritū plusqueperfectū est quod aliqd amplius præterito præteritisignificat. ut docuerant.
- Futurum.** Tempus perfectū pro imperfecto nonnunquam periphrastice usurpatur aliqui plusqueperfectū futurum tempus est quod aliquid futurum significat. ut docebo.
- Coniugatio.** Coniugatio est consequens verborum declinatio.
- Prima coniugatio.** est quæ in infinitiuo modo actiuo a longâ ante re vel ris in scâ psona præsentis indicatiui passiuæ vocis habet. ut amo amare. amor amaris. Exceptis docui cōpositis quæ habent a correptâ. ut circumdare/venūdare/pessundare/sanūdare.
- Secunda.** est quæ in infinitiuo modo actiuo e longâ ante re vel ris in scâ psona præsentis indicatiui passiuæ vocis habent ut doceo docere. vercor vereris.
- Tertia.** est quæ in infinitiuo modo actiuo e breuē ante re vel ris in scâ psona præsentis indicatiui passiuæ vocis habet. ut lego legere. amplector amplecteris.
- Quarta.** est quæ a longâ ante re in infinitiuo modo actiuo vel ante ris in scâ psona præsentis indicatiui passiuæ vocis habet. ut audio audire. largior largiris.
- Verba anomala.** Verba quæ regulas harum coniugationū non sequuntur anomala sunt. ut sum volo fio et huiusmodi.
- Figura.** Figure verborum sunt tres. Simplex ut taceo. Composita ut conticeo. Decomposita ut conticesco.
- Species.** Species seu forma verbi est qualitas qua perfectū ab imperfecto secerim.
- Perfecta.** Species seu forma verbi est duplex perfecta et imperfecta.
- Imperfecta.** Perfecta forma verbi est quæ sine alterius verbi intellectu significationem suā perfecte ostendit. ut amo lego.
- Frequētiuū.** Imperfecta forma verbi est quæ sine alterius verbi intellectu significationem suā habere non potest. huius species sunt sex. frequētiuū cōtinuatiuū/desyderatiuū/diminutiū/imitatiū: et cū punitiuū significato motiuū.
- Frequētiuū.** Frequētiuū est quod in to (ut lectito: aut in so cū s/ ut verso: aut in po cū t/ ut nexo) desinit. et idem significat quod punitiuū cum quā defrequentatione. ut lectito. i. frequenter lego/verso. i. frequenter verto/nexo. i. frequenter necto.
- Forma frequētiuū.** Forma frequētiuū est triplex. Prima. verba primæ coniugationis ab ultimo supino a in i breuem et u in o versa formant frequētiua: ut impero as/imperatu. imprio/as. Scâ hba quæ præteritū in gi terminât a scâ psona remota s/ et addita to formât frequētiua. ut ab ago gis egi agito as. Aliquæ tñ ab ultimo supino u in o versa sed ea non sūt in frequēti vlu. ut ab ago is. acto/as. a quæ agito/as. et sic a frequētiatis aliquæ nascunt alia frequētiua. ut a lector as. lectio/as. a curso/as. cursio/as. Tercia cetera verba ab ultimo supino u in o versa formât frequētiua. ut a curro/cursio/as. Sequor tñ scitor facit/ tueor tutor/ qro qrito/ qso qrito i correpta. A nosco etiā venit noso et noscitor/ et sūt quā recte voce formata tamē in alia quæ suorum pminuū signationē transire vident ut a traho tracto. a cogo cogito. a dico dicto. Itē scitor et sciscitor sunt frequētiua voce sed non signatione. Omnia frequētiua primæ coniugationis sunt et suorum primatiuorum gen⁹ seruant: præter scitor et sciscitor quæ deponētia sunt licet scio sit actiuum.
- Cōtinuatiū.** Cōtinuatiū est quod in sco desinit. ut sordescio cōualesco et significat non inchoationē sed incrementū cōtinuū. ut egresco. i. egrior fio. usurpant tamen multa ex his in sco terminatib⁹ pro primatiuis. ut adheresco dilutesco cōcupisco labaseo dormisco cōticesco expauesco et isē similia. et formant a scâ psona indicatiui pmatia ui/addita co. ut caleo/cales. caleco/ cis. præter hio cū cōpositis quod facit hisco desisco et fanisco: et plerūq⁹ a verbis neutris descendūt: aliquādo tamē a deponētis mutata/ris in sco. ut a miserio/eris/miseresco. et sūt neutra omnia et terciæ coniugationis et præteriti vocē habent punitiuū: differūt tamē significato præteriti cōtinuatiuū et primatiuū. ut herba exaruit. sensus est. si exaruit a primitiuo descendit/ quia iam non exaret/ sed modo aut olim exarebat/ in a cōtinuatiuo descendit. sensus est quia iam facta est arida.
- Desyderatiū.** Desyderatiū est quod in rio (ut esurio) desinit: et non mediationē sed desyderium significat. ut lecturio. Lupto legere/ non meditor legere. esurio. i. cupio esse (non meditor esse) et formantur ab ultimo supino: correpta/ et addita rio. ut a lecto/lecturio. quod est esurio. et sunt quartæ coniugationis.

De participijs.

Diminutiuū ē est quod in lo vel in co di sinit: et diminutionē sui primatiui figit. Diminutiuū ē. vt sorbeo sorbillo. i. parū sorbeo. a fodio fodico. i. parū fodio hec quoq; prime cōiugationis sunt: et genus primatiuorū seruant. Sed certam formā nō habēt nec in omnibus verbis in vsu sunt.

Imitatiuū est qđ in so vel in or terminatur. vt patrisso. sororisso. philosophor. Imitatiuū ē. poetor. sed illa in so signit imitari primatiuū morib: ista aut in or aliud. vt philosophor studeo philosophiā figit poetor poetice vaco. villicor. i. in villa ago vel ville presum. horū aut forma incerta est prime tantū coniugationis sunt.

Verbū si motiū in so desinit et nō figit desideriu sed actū corporis cū significato Motuum. primatiui. vt visio. nō desidero videre: sed eo vel venio ad videndū. capello/ non desidero capere sed eo ad capendum. et sunt oīa neutra/ cōiugationis tertie. hec quoq; certam formam non habent nec ab omnibus verbis in vsu sunt.

Numeri verborum sunt duo. Singularis et pluralis.

Numerus.

Singularis est qui supposito singulari iungitur.

Pluralis est qui supposito plurali iungitur.

Persone verborū sunt tres. Prima que supposito prime persone iungitur.

Persona.

Secunda que supposito secunde persone iungitur.

Tertia que supposito tertie persone iungitur.

Participiū est pars orationis declinabilis pro verbo posita genus et casus habens ad similitudinē nōis/ tempus et significationem ad similitudinem verbi.

Participiū dicitur: quia duarū eximarum partium orationis. i. nominis vt verbi vni participat.

Participio accidunt. vii. Gen^o nūer^o casus tps figtio spēs et figura

Genus.

Genus participiorū sūt quattuor. Masculinū. femininū. neutru. et cōmune triū.

Masculinū est quod cum substantiuo masculini generis concordatur.

Femininū est quod cum substantiuo femini generis concordatur.

Neutru est quod cum substantiuo neutrius generis concordatur.

Omne est quod cum substantiuo omnium generum cōcordari potest.

Numeri participiorū sunt duo. Singularis. qđ igitur substantiuo singulari.

Numeri.

Pluralis qui substantiuo plurali igitur. hec et superior regula habet locū si participia non ponantur substantiue.

Casus participiorū sunt sex/ vt in nomine.

Casus.

Tempora participiorū sunt tria. presens. preteritum. et futurum.

Tempus presens est quod in ans vel in ens desinit. vt amans. docens.

Tempus.

Preteritū est qđ in ius/sus/xus/vel uis desinit. vt amat^o. visus. natus. mortu^o.

Futurum est duplex. prius et posterius.

Futurum.

Futurum prius est quod in ius desinit. vt amaturus.

Futurum posterius est quod in dus desinit. vt amandus.

Participiū pñtis tps formatur a prima psona singularis nūeri pteriti tps formatio pñtis imperfecti modi indicatiui da m bar vel ram: cōuersa n in a. vt amabā amā. po: cipi pñtis

teram potēs. loquebar loquens. demōstr pñtis et absens/ et iens ab ibā. et quies a quibā cū cōpositis que formāt gerūdia in eund. do. dū. et gñ participi pñtis

tps in euntis: pter ambio qđ facit ambiendi et ambientis/ et superbio qđ facit

supbiendi et superbientis. **P**articipiū pteriti tps formatur a posteriore su-

Preteriti.

pino. addita e. vt amatus. pter mortuus a morior.

Participiū pñtis futuri formāt a posteriori supino addita ius. vt amaturus

Pñtis futuri.

demōstr nasciturus de nascor. ignosciturus ab ignosco. futurus de sum et fio qđ

de formatione est pñtis futuri/ et significatione posterioris futuri.

Excipiunt etiā qđā sba prime cōiugationis qđ faciunt supina in itū vt cū cū cū

qđ mutāt in aturus. vt domatur/ fricaturus. et sba in atio: vt domatio fricatio.

Participiū posterioris futuri formatur a pterito singulari pñtis par-

Posterioris futuri.

ticipi tempōis/ tis in dus mutata. vt amantis/ amandus.

Ab actio et neutro supina habētibus duo nascuntur participia/ alterū pñtis

Participiū

tis tempōis. vt legens currens. Alterū prioris futuri. vt lecturus cursurus.

Deductio.

Ab alijs tamen que carēt supinis ynicū nascitur participiū: pñtis tps. vt a

De participijs.

timeo timens. a shadeo sudente.

¶ A neutris aut circulo cutione in preterito pfecto in modis passiuorū habentib⁹. tris descendūt participia. presens preteritū & primo futurū. vt a gaudeo gaudē gaudis gaudis. a celo cenans cenatus cenaturus.

¶ A neutris vero transitivis quatuor descendūt participia. vt ab oro arā aras araturus arandus.

¶ A passivis quorū actus habet supina duo nascūtur participia. alterū pteritū pteritū posterius futuri. vt ab amor amari amād⁹. ab his in passivis quorū actus supinis caret nū vnicū nascit participiū. posterius futuri. vt a timeor timeād⁹. ¶ A cōi. iij. nascit participia. vt a largior largiē largit⁹. tur⁹ largiēdus.

¶ A deponētis tris descendūt participia. vt a loquor loquens locutus locuturus.

¶ Omnia verba que carent supinis carent participijs que ab eis oriuntur.

Significatio.

¶ Significatio participij est qualitas qua cognoscit an actus/ an passivus/ an communiter significet vox participij.

¶ Significationes participiorū sunt due. activa et passiva. participia igit q^u a hīs. vim actiū habentib⁹ decriant actionē signi. q^u vero passivam signi passionem.

De participijs
q^u actionē signi
et q^u passionem
et q^u vtrumq^{ue}.

¶ Dicēdū tñ nōnulla ex his pteritū pfecti a plusq^{ue} pfecti tps aliqñ solā actionem significare & fere oia a deponētib⁹. aliqñ iā actionē q^u passionē. vt oia que a cōmūib⁹ deriunt et a neutris quibūda⁹ vt planis & cenar⁹. & a deponētib⁹ aliquot. vt auxiliatus medicatus locutus medicatus comitatus imitatus: & plura illa vero futuri in dus omnia passionem significant.

Verbum commune quis agat & patiat

Sola per ans ens rus tamen actio significanter.

Dus paritur tantum sed präteritum dat vtrūq^{ue}.

participia pte-
riti ipis actio-
nē aliqñ signi.

¶ Participia in subiectis versibus sub voce passiva actiū habent signationē.

Adiectivum sensum passiva voce tenebunt

Hæc, circūspectus consy(q^{ue})derata disertus

Cautus & argutus ignotus hic quoq^{ue} tutus

Contentus falsus tacitus profusus & inde

Scitus discretus iuratus complacitusq^{ue}

Excertos exoletos defectus adultus.

Quedā pti-
cipia pteritis tē-
poris passionē
signi.

¶ Hoc participiū evidens res q^u a neutris passiva signationē habentibus nascunt⁹ sub voce activo passivā habet signationē. vt vapulās & iulans frigēs calēs. & hmoi.

Nola partici-
pij omnia.

¶ Quedam sunt que cū formam participiorum habeant (quia carent tempore) sunt nomina dicenda/ non autem participia.

Participio similes hæc nomina galeatus

Scutatus iungas tunicatus pi(q^{ue})leatus

Baccatus calligatus iunge manu(q^{ue})cleatus

Estq^{ue} paludatus penulatus siue togatus

Prætextatus cum trabeatus iunge comatus

Addas crystatatus braccatus cum soleatus

Hastatus stellatus sic lunatus itemq^{ue}

Littera dans atus & hæc finita per itus

Turritus cum cerritus pellitus & vtus

Astutus simul hirsutus cornutus et adde.

participia dif-
ferre a gerundio.

¶ Participia a gerundio differūt. gerundia signi rei administrationē sunt tēporis.

De aduerbijs.

Participia vero cum tempore.

¶ Participiū trāsit in vni nois quos modis. Primo mutatione cōstructionis qñ cōstruit cū alio casu qñ ei⁹ vbi. vt amāns virtutē/participiū est amans virtutē/ nomē est. aliter a perēs sui profusus. Scōo tps amissione: qñ nullū tps ligi. vt amās q amore captus est. miseri sunt oēs amātes. Tertio cōparatiōe vt amans aruātor amātissimus. Quarto cōpositione. vt innocēs. indoct⁹ qñ participiū cōponit cū prepōne quacū vbi nō cōponit. Quinto mutatiōe ligi. vt amād⁹ qñ ligi nō eū q amabitur: sed eū q est dign⁹ amari. vt merito laudādus Cicero. que mutatio etiā in participio actiui futuri aliquñ sit. Seneca de naturalib⁹ questio- nib⁹ nullā quidē mētiōē fecit cometarū pter missur⁹ si qd explorati apud illos pisset ptermisur⁹ dixit p eo qd est talis q ptermitteret: nec tps ligi: sed quali- tatē hoīs et animi voluntatem. ¶ Sciendū autē q quō participia pteriti tps cō- iuncta cū vbiis pntis tps pteriti tps ligi. vt lectus es/lecr⁹ est. Sic participia pntis tps si cōiungant vrbis pteriti et futuri tps pteriti et futuri tps ligi. vt amans feci. aduertens audiam.

Participium
transit in vni
nominis.

Aduerbiū est pars orōis indeclinabilis q adiecta participijs/ ge- rundijs vel supinis significatiōe eorum explanat.

¶ Aduerbiū dicitur: q stat ad verbū. hoc est iuxta verbū.

¶ Aduerbio accidunt quatuor. Species/ signū/ cōparatiō/ et figura.

Spēs aduerbier⁹ sūt pue. pmatia: vt nup. deriuatiua: vt nuprime.

¶ Deriuatiuor⁹ spēs sūt decē. Denotatiua pnotatiua cōparatiua suplatiua di- minutua verbalia simul et notalia participalia aduerbialia et ppositionalia. Denominatiua aduerbia sūt q a noib⁹ nascūtur. hec autē a ppijs noib⁹ nasci- tur. vt a Tullio Tulliane. aut ab appellationib⁹. vt a duro duriter. aut a voca- bulis. vt ab ostio ostiatim.

Species.
Denotatiua no-
mē appellatio
vocabulary.

¶ Nomen autem vnius appellatio multor⁹. vocabulary vero rerum est. Pronotatiua aduerbia sūt q a pnoie nascūt. vt ab iste et hic illic ab illic et h illic. Cōparatiua et suplatiua aduerbia sūt quoties appellationes a qd⁹ veniūt ppa- rant. vt docte doctissime. Et qñ nō possunt oia aduerbia recte comparari supplem⁹ cōparatiua et suplatiua cū his aduerbijs magis et maxie iusto positi- no. vt magis rite/ maxie rite. in diminuendo autē cū his aduerbijs min⁹ et mi- nimū. vt minus rite/ minimum rite.

Aduerbia pro-
nominatiua.
Cōparatiua.
Superlatiua.

Diminutiua aduerbia sunt que a primatiuo deriuantur. vt a tarde tardule. et tardius tardiuscule.

Diminutiua
verbalia.

Verbalia aduerbia sunt q a verbis nascūtur. vt a curro cursum rapio raptum. Verbalia et notalia simul et notalia sunt q a noie simul et a verbo nascūtur. vt a pede et ten- to pedetentim.

Verbalia et
notalia.

Participalia aduerbia sunt que a participijs siue participialibus veniūt. vt a participialia. decens decenter.

Aduerbialia aduerbia sūt q ab aduerbijs nascūtur. vt a clā dāculū. sepe sepi⁹. Prepositionalia aduerbia sunt q a prepōib⁹ veniūt. vt ab extra exterius ab ob et iter obiter signis statim et specialiter.

Aduerbialia.
Prepositionalia.

¶ Que efferunt.

¶ Nota scōe declinatiōis formāt aduerbia a dō casu: o in e mutato. vt a doctus doctus docte. Et ptra hāc regulā mltā sepi⁹ vsurpauit authoritas. qdā enī in dō uerbiōrum.

casu formāt aduerbia i o. vt falso sedulo. qdā i er et i e. vt a duro duriter vt dure. A secūda decli-

A secūda decli-
natione.

¶ Nota adiectiua tertie declinatiōis formāt aduerbia a dō casu/ addita ter. vt a mollis molli molliter. audax audaci audaciter vel audacter. hinc tñ excipiuntur facilis qd format facile p facili. difficilis difficilē p difficiliter. participia

A tertia decli-
natione.

et participijs similia mittētia dñi singularē in i/ versa i/ in er formant aduer- bia. vt sapienti sapienter. pudenti pudenter. ois oino p omīter. insup ter a trib⁹. quater a quattuor. aliter ab alme. a sublimis sumlume sublimiter. obiter autē tā- tisper parisper paulisper. et id gen⁹ alia cōposita sunt.

¶ hec aduerbia que sequuntur tam in er q in e efferuntur.

Humane dure ferme large atq; benigne.

De aduerbijs.

**Prosperiter puer vel abunde siue seuerē
Atq; probe ignalie vel auare siue proterue
Festineq; noue sic asperiter vel amice.**

In ane.

Propria nota scōe declinationis formant aduerbia a casu ablatino/o mutata in a/r addita ne. vt a Tullio nullane.

Quedā appellatiua primæ declinationis formant aduerbia a casu ablatō assumpta tum vt a regula regulatim. ceterua ceteruatim.

Appellatiua scōe declinationis ab ablatō hmodi aduerbia formant/o mutata in a et addita rum. vt ab ostio ostiatim. a viro m̄ sit verum. a furto furim. a stricto strictim. a singulis singulatim/vcl ligillatim. ap. annis primis primis primisq; tim. anno annuo annuatim.

In tum.

Appellatiua terciæ declinationis formant hmodi aduerbia ab ablatō/e mutata in a r tum assumpta. vt a grege gregatim. ab agmine agminatim. a capite capitatim. Appellatiua quartæ declinationis formant hmodi aduerbia ab ablatō/u mutata in um. vt a statum statim. a singulis singulim. a raptu rapim.

In tus.

Quedā nota primæ declinationis formant aduerbia ab ablatō casu/a mutata in i/r tus addita. vt modum medullitus.

Quedā scōe declinationis in ablatō mutata in i/r tus addita. vt a celo celitus a fando funditus.

Quedā terciæ declinationis in ablatō mutant e in i/r tus assumpta. vt radice radicatus. stirpe stirpitus.

Significatio.

Significatio aduerbij est q̄litas que per signū vñ aduerbij ab alio discernit. Significationes aduerbiorū sunt multe. aut enim loci/ aut t̄p̄is/ aut numeri. &c. vt infra patebit.

Aduerbia.

Aduerbia loci sunt. hic illic istic hac quo q̄ vbi int̄ & foris intro et foras quibz.

Loca.

Aduerbia localia. aut in loco signū/ aut de loco/ aut per locum/ aut ad locum/ aut versus locum/ aut vsq; ad locum.

Localia.

In loco.

Aduerbia signia in loco sūt ista. hic illic istic intus foris ibi ibidē alibi alibi/ vsq; nusq; sicubi necubi n̄sibi vbiq; vbiq; superius inferius. & habent suum q̄ritū vbi. Ad hāc signionē referri possunt pp̄ia nota vbiū vel pagorū signia in loco aduerbialiter in grō siue d̄tō posita. vt sui Padue & Carthagini.

De loco.

Aduerbia signia de loco sunt ista. hinc illinc istinc inde alit̄de licunde necunde alit̄unde superne inferne vndiq; vtrinq; hęc habēt suū q̄ritū vnde. & ad hanc signionē referri possunt nota pp̄ia vbiū vel pagorū signia de loco aduerbialiter in ablatō posita. vt venio Roma.

Per locum.

Aduerbia signia p̄ locū sūt ista. hac illac istac alia aliq̄ illa ea siq̄ nequa q̄litas quauis vtrāq; vtrius. hęc habēt pp̄ia q̄ritū qua. Ad hanc signionem referri possunt pp̄ia nota vbiū vel pagorū signia p̄ locum aduerbialiter ablatō posita. vt transeo Roma. veni Roma. & nōnunq; in actō cū p̄ ponitur. vt veni p̄ Romā.

Ad locum.

Aduerbia signia ad locū sunt ista. huc illuc istuc intro foras vsq; nusq; eodem siquo nequo alio aliq̄ vtroq; quouis quocūq; hęc habēt suū q̄ritū q̄. Ad hanc signionē referri possunt pp̄ia vbiū vel pagorū signia ad locum aduerbialiter in actō posita. vt vado Pataniam.

Versus locum.

Aduerbia signia vsus locū sunt ista. horsum illorsum illorsum dextrorsum sinistrorsum deorsum retrorsum scorsum aliorsum nequorsū deorsum vsus surū vel sursum vsus. vtroq; versus/ quoquo vsus. & habent suū q̄ritū quorsum.

Nota tā prop̄ia q̄ appellatiua signia veri locū p̄ nob̄ in actō ponitur/ post posita versus. vt vado Romā versus locum versus. Matrem versus.

Vsq; ad locum.

Aduerbia signia vsq; ad locū v̄ vsq; ad q̄s sunt ista hacten⁹ huculq; illuculq; illuculq; vsq; quonāvsq; & hmodi. hęc habēt suū q̄ritū quonāq;.

Nota pronota vbiū vel pagorū significantiā vsq; ad locū pro nobis in accusatiuo ponuntur cum vsq; vt vado vsq; Romam.

Aduerbia loca.

Sūt q̄dā aduerbia localia q̄ non ad vñ solā/ sed ad varias signiones referri p̄t. vt peregre pone supra infra super extra p̄tra circa. vt peregre transeo. peregre venio.

De adverbis.

¶ Que sunt adverbis temporis hodie nunc nuper heri cras aliquis olim tunc quoniam
tam semper mane modo vespere tantisper aliquatisper interdum.

¶ Que numeris semel bis ter quater nonies decies vices millies.

¶ Que ordinis inde deinde deinceps denique demum postea preterea primum
mo secundo vicissim quod et sepe randi est.

¶ Que negandi haud neque non minime nentius nequaquam.

¶ Que affirmandi etiam quidni profecto quippe certe scilicet.

¶ Que optandi utinam o si ut o es si pro utinam.

¶ Que concedendi licet esto.

¶ Que aduandis fides amabo.

¶ Que iurandi pol casto: mehercule medius fidius.

¶ Que demonstrandi: ecce eccum eccam.

¶ Que interrogandi: cur quare quomodo quid qui vtrum num non nunquam.

¶ Que dubitandi: fors an forsitan fortassis fortasse.

¶ Que prohibendi: ne.

¶ Que euentus: forte fortuito obiter/incidenter.

¶ Que similitudinis: quasi seu tanquam ut velut veluti sic sicut sicuti prout punde ac.

¶ Que vocandi: ut heus ephodum.

¶ Que respondendi: heu.

¶ Que congregandi: simul una pariter communiter.

¶ Que elegendi: potius immo.

¶ Que hortandi: eya age agite.

¶ Que separandi: seorsum vicatim vtriusque sigillatim semote paulatim sensim.

¶ Que qualitatis: bene pulchre olino care vtiliter misere morose propterea expedite.

¶ Que quantitatis: multum plus minus parum satis nimium minus valde.

¶ Que coparandi: tam et quod magis maxime.

¶ Gradus coparandi sunt tres. Positivus/coparativus et superlativus.

¶ Que sunt adverbis positivus gradus: docte pulchre fortiter.

¶ Que comparativus gradus: doctius pulchrius fortius.

¶ Que superlativus gradus: doctissime pulcherrime fortissime.

¶ Quia ex propriis adverbis quia varia signa: sub variis speciebus adverbis locis
ri possunt. ut hic potest et tempus esse adverbium et loci. et sic de multis alijs.

¶ Figure adverbiorum sunt tres. simplex: ut diu huc. coposita: ut interdum adhuc. Figure
decomposita quae a coposis derivantur. ut a benignus benigniter. a misericordia mi
sericorditer. ab indocto indocte. ab efficaci efficaciter.

Intro foras verbis quae signant ad loca motum

Coniungi possunt, alijs iungas foris intus.

Intus et foris intro et foras hoc inter sunt. intro et foras iunguntur prois aut particulis. Intus intro
prois signibus motu ad locum. intus vero et foris iunguntur verbis aut participijs
significantibus permanentiam aut motum in loco.

¶ Adverbis loci possunt poni pro adverbis temporis. sed non e converso.

Dictio vocali finita vel s sibi subdit

Saepe ne pro nunquid e vel s sed demere debes.

¶ Ne dictioni in vocali finienti/aut s littera terminata solet adiungi et tendens quod Ne cum dictio
significat te vel s apocopa. ut mihi. i. mihi ne diuin. diuine. viden. i. vides ne. i vocali finita.
censet. i. censet ne idem apud Terentium in usu frequenter est.

¶ Non et nisi idem signat: sed hoc intersunt. quoniam non sit interrogatio non id verum existit. Non tamen.
mo quod querit. Terent. Non ego te vidi Damonis pessime caput. exciperet quoniam vero
sit interrogatio perui supponimus id falsum esse quod queritur.

Affirmat non pro nunquid quaerendo negat num.

Non ego te vidi, num mea dicta negem?

¶ Indices et quotidie hoc intersunt. Indices semper verbis incrementum significant. Indices Indices
prois et comparativus iungitur. quotidie vero ista et alijs.

De coniunctionibus.

**Quotidie iunge quævis sibi verba reposcunt,
Inq; dies medius gradus, incrementa q; signans.**

Priore.
Obuiam.

Sed, Uidelz.

Protinus con-
tinuo statim.

Necesse.

Necessario.

Paulominus.

Quatinus.

Minus.

Quatenus.

Dum.

Minus.

Quo minus.

Sin minus.

Quoad.

Usq; quo.

Simul.

Non solum.

Non modo.

Non tantum.

Priore in super liget & priore est/eam/id/eos/eas vel ea.
Obuiam est aduerbiu/ & semp iungit verbis moris ad locu signatib. vt venio tibi obuiam. i. obuius tibi. q; sola multis alijs modis dici potest. vt obuius tibi. obuius sum tibi. obuius me. sibi tero. obuius fortuna me tibi obuius. occorro tibi.
Sed et videlicet videntur significare id qd certe. sed fere per quandam amaritudinem & derisum. Interdu etia sine ea. interdu post relatiu quomodo quidem poni solet nonnunq; & ante vel sine relatiu. vix tamē apud doctos reperies vultu & vilitatissimum modum.

Protinus continuo & statim signat subito vel cito. signat etia nō ideo quādo iunguntur negationi. vt non continuo/ si furti aliquis accusetur/ damnare cum iudex debet. i. non ideo.

Necesse & necessario hoc intersunt. necessario qdlibet sibi verbu ad iungere potest. necesse hō tñ verbu subitatuū. vt necessario oēs morimur. necesse est oēs mori.

Paulominus vna dictione. fere. vnde psalm sta. paulominus colummanerunt me in terra: paulo minus due dictiones. angel (a) yrellisse). Idē xpmu cum paulo min⁹ ab angelis. Quatin⁹ i. scriptu p vt ponit cū e/ qm vel quantum signat.

Quatinus tria signat. tātū modo donec & qdā & qm quasi syllabica adiectio est. vt ad eūdū ephodū agedū. Sed dū pro qdā indicatio/ pro donec coniunctio seruit.

Minus aduerbiū cōparatiui gradus cū positi uole uerū facit signat contrariū. Teren. hoc nemo fuit minus ineptus. i. prudentior. minus etia p nō ponitur qd iungitur cū sin. vt sin minus. i. non: cū quo. vt quo minus. i. vt non.

Quoad signat quousq; qdā quando et quantum.

Usq; quo penultima correpta signat vndiq; qdā donec simul & aliquando.

Simul significat pariter & postq.

Isthac, non solum, non tantum, non modo, poscunt,

Sed, vel verum etiam, iungi vel sed quoq; post se

Quod minus est poniq; prius, maiusq; sub ire.

Vt res non tantum, sed pro te animā quoq; fundam.

Maius vult præ se nedum minus & sibi subdi.

Vt vitam pro te nedum res fundere possum.

Cū q; negans iunctū his structura reciproca fiet.

Nedum.
Non solum.
Non modo.

Nedum pro nō solū ponitur. sed nedū nunq; usurpat nūl quū de duob⁹ loquimur quorū alterū mai⁹/ alterū minus est: & minori semp i posteriori parte pponit. non solū in pou parte ponit. vt nō solū vulnerauit patre/ sed etia interfecit. dicendū p nedū: patre interfecit nedū vulnerauit. Et qn negatiuū cū his iungit reciproca fiet cōstructio & sic maius precedet nō solū. ac. & minus sequitur. vt non solū non re amo. sed ne diligo quidē. hic scientis nō sibi comparat nedū virtutē non colit.

Quāprimū.
Modo.

Quāprimū signat celeriter & postulat vñ verbū. cū primū vbi primū et vt primū. anglice (as soone as) duo verba postulant.

Modo sumitur pro aliqui pro solummodo & pro iam nunc.

De cōiunctiōe.

Coniunctio est pars orationis indeclinabilis dictiones vel sententias annectens.

Coniunctio dicitur a coniungendo: quia vel dictiones vel sententias simul coniungit.

Coniunctioni accidunt tria. Potestas/ figura/ et ordo.

Potestas cōiunctiōis est qualitas p ei⁹ sitionē officii in oratione ostendit. Potestas cōiunctiōis in decē & octo partib⁹ diuisa est: vt infra patet.

Copulatus est quē sensus & verba coniungit. vt discretus & sapiens fuit Cicero.

De coniunctionibus.

- Copulative** coniunctiones sunt iste. et quod atque ac et quod. Copulative.
- Disiunctive** est que quibus dictiones coniungat sensum tamen disiungit. alteram affirmans. alteram vero negans. ut tu es doctus vel indoctus. Disiunctive.
- Subdisiunctive** coniunctiones sunt iste. aut vel ne nec an neque seu sine. hec autem in tres partes diuiditur. in subdisiunctiuam. dubitativam. et interrogatiuam.
- Subdisiunctive** est que licet vocem habeat disiunctiuam utrumque in esse significat. Subdisiunctive est. vel simul. ut Alexander sine Paris. vel dicere. ut tota die legit vel scribit.
- Dubitativa** est que cum nota disiunctionis dubitationem significat. ut aut prodest aut non.
- Interrogativa** est que cum nota disiunctionis dubitationem cum interrogatione significat. Uterque. Eloquor an sciam?
- Interrogative** coniunctiones sunt iste. an ne necne anne nonne.
- Expletive** que et copulative dicuntur est que ornatas causa vel meriti nulla significationis necessitate ponitur. ut enim uero dante.
- Expletive** vel copulative coniunctiones sunt iste. quod equidem vero aut quod scilicet nimirum profecto. hec autem in duas partes diuiditur. approbatiuam. et distributiuiam.
- Approbatiua** est que rem approbat et affirmat. ut equidem merui.
- Distributiua** est que diuersis diuersa distribuit. ut ego lego. tu vero dormis.
- Electiua** est que ex diuersis propositis aliquid elegi ostendit. ut diues uolo esse magis quam pauper.
- Electiue** coniunctiones sunt iste. quam ac et atque quando sumuntur propter.
- Aduersatiua** est que aduersum conuenientiam significat. ut quibus neges peccatum constat.
- Aduersatiue** coniunctiones sunt iste. sed tamen quod quibus cum tamen et etiam et atque uerum quando pro sed ponuntur.
- Abnegatiua** vel exceptiua est que rem aliqua causa impedita fieri non posse ostendit. ut nisi adesses non comederem.
- Abnegatiue** vel exceptiue coniunctiones sunt iste. nisi nisi quam alioquin preterquam.
- Diminutiua** est que diminutionem significat. ut si non potes legere saltem scribe.
- Diminutiue** coniunctiones sunt iste. saltem ne nec atque aut et uel pro saltem.
- Causalis** est que causam vel ordinem rei precedentis adsequentem significat.
- Causales** coniunctiones sunt iste. quia quapropter quoniam quippe enim etenim nam namque quia quod quidem siquidem quatenus ut quod ne neu neue si quam et quando supra pro quia.
- hec autem** in quatuor partes diuiditur. in continuatiuam. subcontinuatiuam. adiunctiuam. et effectiuam.
- Continuatiua** que et condicionalis dicitur est que continuationem cum dubitatione ne (iuncta indicatiue) ostendit. ut si stertit dormit.
- Subcontinuatiua** est que causam continuationis non cum dubitatione rerum essentiam ostendit. ut qui ambulat mouetur.
- Adiunctiua** est que sic esse vel non esse dubitans subiunctiuis adiungitur. ut si ueneris multo commodius feres.
- Effectiua** est que ex causa precedentem significat effectum. ut domus fortis est nam ex signo et lapide fidele constat. hec tamen potest reduci ad subcontinuatiuam.
- Collatiua** rationalis vel illatiua est. que expremisso sermone rationem ostendit. ut tu es homo ergo mortalis.
- Collatiue** rationales vel illatiue coniunctiones sunt iste. ergo ideo igitur itaque proinde proinde quocirca propterea ideo.
- Sed** coniunctio pro varia sua significatione modo illius. modo alteri est potestatis.
- Figure** coniunctionum sunt due. Simpler ut atque sed enim. Composita ut atque sed enim enim uero. Ordo coniunctionum est qualitas demonstrans que preponi que uel subiungi coniunctio debeat.
- Ordo** coniunctionis est triplex. prepositiuus. subiunctiuus. et communis.
- Prepositiuus** ordo est in quo coniunctiones precedunt eas que coniunguntur.
- Coniunctiones** ordinis prepositiuus sunt iste. atque ac et sed atque aut uel ne neque et.
- Subiunctiuus** ordo est in quo postponuntur coniunctiones illis que coniunguntur.
- Coniunctiones** ordinis subiunctiuus sunt iste. quod uel ne aut quidem quod uerum et enim.

De coniunctionibus.

Coniunctio.
Et ponit tribus
modis.

Comunis ordo est in quo nunc preponitur nunc postponitur coniunctio.

Coniunctiones ordinis communis sunt relique omnes.

Et ponitur quatuor modis. Primo modo copulatiue. ut homo et animal. Secundo op-
tatiue. causa ponit. ut et prudens et fortis sunt beati. Tercio distinctiue. ut legere et non
intelligere est negligere. Quarto concessiue. ut bibit et comedit. Item Iesus sedebat
super pulu et super asinam. aliquid super pulu et aliquid super asinam. Quinto expositiue
pro id est. Quidam est. hanc de et lute melior natura diremit. melior natura. Item
multifaria multisque modis et pro id est ponit et est figura Expositiue quoniam dicens vel
ordo sequens exponit precedente. ut et biardus. Et Expositiue exponens dicitur prius.
Coniunctio copulatiua tribus modis discopulat. Primo modo quoniam dictiones copu-
lam claudentes eandem construendi rationem non habet. ut hic liber est meus et fratris
mei. Cicero erat eloquens et magni ingenij. Secundo quoniam sequitur dictionem varios es-
sus erigit. hanc. ut tu es dignus laude et premio. Tercio quoniam mediat inter duo uol-
locorum diuersi numeri aut declinationis. ut Cicero floruit Rome et Athenis.

Expositiue.
Coniunctio copu-
latiua tribus
modis inter di-
uersos calus
ponitur.
Enclitice con-
iunctiones.

Ordinis & medijs, semperque est postpositiui.

Enclitice voces que pro &, ne pro an, ueque pro vel.

Scribi & proferri cum vocibus immediate

Præiunctis debent, simul ultima syllaba vocis.

Quæ præit ijs acui, debent ipsæque grauari.

Et quod

Et quod hoc intersunt penes ordinem. Nam et intersponitur, quod uero postponitur. et
hic vox enclitica et facit syllabam precedente acui et seipsam granari.

Coniunctiones enclitice sunt tria. que pro et me pro an, ueque pro vel. et precurunt imme-
diate cum dictionibus precedentes tamque syllabae adiectiones. ut tuque, tuncque, tuncque.

Ac simul atque notat quoniam, post secus ac aliorum

Ne atque

Post aliter, medioque gradus generis quoque neutri.

Ac et atque quoniam ponuntur pro aliter aliorum vel secus: accipiunt pro quod. ut aliter
est ac dicitur. Uergilius. haud secus ac iussi faciunt. et sepe post comparatiuos gra-
dus neutrius generis. ut scribo melius. ac tu.

Vel

Dic vel pro quis etiam saltem quoque siue.

Vel sumitur pro etiam, pro saltem, pro siue et quis.

Ne signat valde, vel certe, non, simul ut non.

Quoniam

Quoniam signat nunquid, vox est enclitica semper.

Ne ponitur pro certe. Terentius. Ne iste haud mecum sentit. Pro non, quoniam iungit im-
peratiuo modo. ut ne pete firmatas pacis dissolvere leges. Et pro ut non vel quod
non. ut oro ne facias. Quoniam interrogatiue ponit pro an: et tunc semper postponit enclitice.
ut tunc ille es Encas. Et est imperatiue huius uerbi neomenes. Ponitur etiam
pro valde. Terentius. faciam: ne intelligendo: ut nihil intelligat. hoc est valde
et curiose intelligendo.

Nec neque
An.

Ne dubitatiue siue interrogatiue ponit cum nec precedente. ut sic faciam ne me ig-
norio. Pro an non. sed an superuacue tunc additur: ne ignoro an faciam ne me.

Nec neque quoniam gemine uerbum plurale repossunt.

Necne

Nec neque cum duobus suppositis singularibus geminate uerbum erigit plurale.
Terentius. in adel. hec sine ego neque tu fecimus non sunt egestas facere non.

An.

An interrogatiue frequenter ponitur: quoniam tamen dubitatiue. ut dubito an vi-
uat an mortuus sit.

Quoniam signat quantum gradui iunctum positiuo

Atque superlato valde, nisi quando sequatur

Hanc possum valeo queo tunc quantum quia signat.

Pro quantum et
valde.

Quoniam iunctum positiuis quantum signat. Quoniam autem iungitur superlatiuis id est

De præpositionibus.

valde: nisi sequatur aliqua istorum verborum: possum valeo aut quæro. quæ tunc signa
quantum. ut quæ brevissime potero sententiam rescribam.

Quin etiam signat, qui non, cur non, simul & non.

Quin trifariam accipitur. Primo pro quinetis sine atque etiam idem fere cum indi-
cativo. Scio pro ut non vel qui non scilicet quominus. et id cum substantivo. Tertio
pro cur non: id autem interrogative et cum indicativo.

Quin;

Si pro utinam sumas pro non sic pro quia quis,

Finito servit si certum quando notabit,

Incertum signans coniunctivum sibi poscit.

Si prius expossit, sin poteriusque locari.

Si sumitur pro non/pro quia/pro quis/et pro utinam. Si quando ponitur dubi-
tative coniunctivo servit. quando vero non indicativo. Si et sin hoc intersunt. Si
priori orationi iungitur/sin autem posteriori.

Si quis et signa

Si quidem. certe. siquidem. quia.

Et si cum tametsi quæ quis licet vsu

Distant, illa modo primo tria iunge priora.

Principio & libri sententiæ epistolæ ve.

Postposita interdum a nihilo pendere reperta.

Post poni semper duo posteriora reposcunt

Et coniunctivum raroque modum sibi primum.

Quæque etiam tametsi primum clausule semper iungi possunt: et ut plurimum indicati-
vo servit: licet et prius prius refugiat clausulas: indicativoque rarissime servit.

Est.

Tametsi

Quæ.

Quis.

Disiunctiva secat sensus, iungit quoque voces.

Coniunctiones disiunctivæ voces iungit: sententias vero disiungit. Porro signa-
ficat vero/aut: et interdum longe/valde/certe/postquam/et ultra: et sic adverbialiter.

Seu pro vel petit s, pro sicut scribito per c.

Seu scriptum vel signum. Seu scriptum/sicut: et adverbium similitudinis est.

Seu.

Cui.

Neu.

Nene.

Ceterum.

Ueniam.

Neu et neue signa ut non. Uerg. Neu populi antiqua sub religione tueri. Quis.

Nene operis famam possit delere velint.

Ceteri et verum nota coniunctionaliter posita sunt p sed. verum nomen pro con-

iunctione interrogativa etiam ponitur.

Ita adverbium affirmandi est: et adverbium similitudinis. et coniunctio rationalis.

Quippe relatio qui pulcre iungitur & quum.

Quippe eleganter iungitur huic relationi qui/que quæ. et huic adverbio quum.

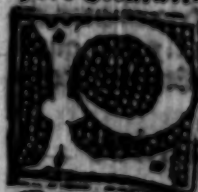
Ni nisi præterquam similes connectere casus

Assoleant, præter quartum semper sibi poscit.

Ni nisi præterquam et præter hoc intersunt: nisi et præterquam. copulat casus. præter

vero accusativum postulat.

De præpositionibus.

Prepositio est pars orationis indeclinabilis que alijs partibus oratio-

nis in appositione vel in compositione ferme præponitur.

Prepositio præponendo: quæ ceteris partibus orationis suis est præponi-

ter tenens: quæ in appositione nec in compositione præponitur.

Prepositio accidunt tria. scilicet Casus figura et ordo.

Casus præpositionis sunt tres. genitivus/activus/et ablativus/non enim præpositiones

casum regunt: sed (Sulpitio testis) casus deserunt.

Prepositiones deseruentes genitivo casui sunt iste. Prædic/postridie/et tenna.

Octo partes VV,

C.ij.

Prepositiones res-
gunt tres casus.

De præpositionibus.

- Accusativo ser-
uientes.** **¶** Præpōnes deservientes accusativo casui sunt iste. ad/ apud/ ante/ adversum/ aduersus/ cis/ citra/ circū circa/ contra/ erga/ extra/ infra/ inter/ intra/ iuxta/ ob/ pone/ per/ prope/ propter/ fm/ post/ trans/ ultra/ supra/ præter/ circiter/ vsq/ versus/ secus/ penes/ pridie/ & postridie.
- Ablatō seruien-
tes.** **¶** Præpositiones ablativo deservientes sunt iste. a ab abs cum coram/ clam/ de/ ex/ pro/ præ/ palam/ sine absq/ tenus.
- In/ sub/ super/
et subter.** **¶** Præpōnes que nūc actō nūc ablatō deserviūt sunt iste. in/ sub/ super/ & subter.
- Præpōnes sepa-
rabiles et inse-
parabiles.** **¶** In sub super et subter/ qñ iungūtur verbis aut participiis significatibus mo-
tū ad locum/ accusativus: quando vero alijs/ ablatō iunguntur.
- Cōmunes si-
gura.** **¶** Super cū contiguatione plerūq; vult acm. aliter ablatm.
- ¶** Præpōnū alie sunt semp separabiles/ alie semp inseparabiles/ alie vero cōes
Præpōes semp separabiles sunt iste. apud/ penes/ fm/ absq/ sine cū quibusdā alijs.
Præpōes semper inseparabiles sunt iste. am/ di/ dis/ re/ se/ co/ con.
- ¶** Relique nūc separabiles nūc inseparabiles inveniuntur.
- ¶** Figura præpositionis est duplex. Simplex. vt abs. Cōposita vt absq.
- ¶** Ordo præpōnis est qualitas demonstrans que præponi/ que ve supponi præpo-
sitis debeat.
- Ordo.** **¶** Ordo præpōnis est triplex. Præpositivus/ subiunctivus/ & cōmuniō.
- Præpositivus.** **¶** Præpositivus ordo est in quo præpositio suo casuali præponitur.
- Subiunctivus.** **¶** Subiunctivus ordo est in quo præpositio suo casuali postponitur.
- Cōmuniō.** **¶** Cōmuniō ordo est in quo præpositio nūc præponitur/ nūc postponitur.
- ¶** Ordinis subiunctivi sūt iste. vsus/ vsq/ tenus. Cū ordinis est cōmuniō. Cetera
veromisi cōtra acciderit aliqñ licet in poetica/ sunt ordinis præpositivi.
- Cū postposit.** **¶** Cū postponitur ablatō istorū pronomin. De te/ se/ nobis/ vobis. & ablatō huius
relativi qui que quod.
- Potestas præ-
pōnis in cōpōne.** **¶** Quā vim habet præpō in cōpōsitione/ aut cōplet/ vt præclama. aut mutat/ vt
pūs impius. aut minuit significatum. vt trūctis/ subtristis. aliqñ tamen posita
præpositione in cōpōsitione/ cōpositum pro simplici ponitur.
- De duab⁹ præ-
pōsitionibus.** **¶** Si due præpōnes casuali præcedat posterior casum reget. vt venit de viro ma-
re/ de post fetantes accepit eum.
- Postpositum sexto iungas tenus & genitiuo.**
- Qui rerū est geminū sic singulariq; carenti.** **Perottus.**
- Tenus cū gō.
vel ablatō.** **¶** Tenus cū ablatō cōstruitur. Ut in illo Vergiliano. Summo ten⁹ attigit ore. Et
cū gō plurali qui est rerū geminariū. Verg. Et curū tenus a mēro palaris pen-
dent. Uel nominū carentiū singulari numero. vt Athenarū tenus. Quidā tamen
dicunt illū gōm poni loco ablativi more grecorū/ qui carent ablativo.
- ¶** Tenus significat vsq; ad. vt collo tenus. i. vsq; ad collum. aurium tenus. id est vsq;
ad aurem.
- ¶** Vere præpōnes & aduerbia hoc intersunt. Vere præpōnes sunt ille/ & casibus
seruatis/ sine illis in appositione. i. extra cōpōnē cōgrue poni nō pōt. vt ad de.
- Aduerbia ca-
sualia.** **¶** Aduerbia casualia sunt que etiam casibus more præpositionū seruiunt/ et sine
casibus posita aduerbia sunt. vt pone subito coniunt coram/ data copia/ sandi.
- Ad signat iuxta contra pro præter apudq;
Circiter & propter pro valde & cōparat vsq;.**
- Ad.** **¶** Ad sumitur pro iuxta. vt habitat ad flumina. i. iuxta flumina. Pro aduersum/
vt ad in aduerso. pro cōtra. vt ad hostes pugnat. i. cōtra hostes. Pro circiter. vt
ad tria milia. i. circiter tria milia. Pro propter vt ad quid venisti. i. ppter quid.
Pro pro. vt ad tempus. i. pro tēpore. Pro valde. vt ad in admiror. Et pro in cōp-
paratione. vt nihil est ad fratrem. i. in cōparatione fratris.
- ¶** Signat apud iunctum personis cum inq; aliquando.
- ¶** In signat iunctum cum nominibusq; locorum.
- Apud.** **¶** Apud aliqñ sumit pro in/ & pro cū. pro in qñ iungitur nob⁹ locorū. vt apud for-
m. in foro. Pro cū qñ psonis iūgit. vt apud magistrū. i. cum magistro. Et nōnunq;

De præpositionibus.

iuncta cum personis significat in. vt apud Terentium. in Terentio.

Ante locum tempus personam significanti

Præiungas, sed persone tantummodo coram.

Præsignat propter necnon quandoq; præesse,

Omnibus adde palam, iungas genus id reliquisq;

Aduerbi in morem / pone interdum sine casu.

Ante coram præ et palam hoc intersunt. Ante preponit nobis signatib⁹ loci / tempus
aut personam. coram vero in personis. præ aliqui notat causam / vt præ dolore. i. propter do-
lorem. aliqui præ eminentiam: vt præ ceteris præ alijs. Palam vero signo vniuersali præ-
ponitur. vt palam omnibus. et aliqui profertur sine aliquo casu. vt dic palam.

Ante.

Coram.

Præ.

Palam.

Cis fluij aut montis proprijs dato, citra alijsq;

Interdum ponas ornate pro sine citra.

Cis et citra hoc intersunt. Cis semper iungitur nominibus proprijs fluminum
aut montium. citra vero alijs.

Cis.

Citra.

Nominibus iungas aut temporis aut numerorum

Circiter, ast alijs circum circave quibusuis.

Circiter circum et citra hoc intersunt. circiter iungitur nominibus numerorum
aut temporis. circum et circa vero alijs.

Circiter.

Circa.

M perdit circum vocalis quando sequatur,

Consona quum sequitur circum tunc in retinebit.

M mutatur in n quoties sequitur c d q t.

Circum quum componitur cum dictione incipiente a vocali in abiicit. vt circueo circue-
mictus / circumu / circumuolatus. si vero cum dictione incipiente a consonante componat
in manet integrum. hinc d q t sequatur: tunc in mutatur in n. vt circundo circun-
cissus. circumquaq; circumtego.

Circum seipso.

Aduersum aduersus contra erga in diuidit vsus

Erga sume bonam in partem, contraq; malam, sed

Aduersum aduersus simul in sumas in vtramq;

Aduersum aduersus / contra erga et in idem signat. vsu tamen sic differunt. Erga enim
semper in bonam partem sumitur. Contra in malam partem. aduersus aduersum et in
tam in bonam partem quam in malam sumi possunt. Extra ponitur aliqui propter. Teren-
tium propter. Neq; cognatus extra vna ancillulam quisq; aderat. extra. i. propter.

Aduersus.

Aduersum.

Contra.

Erga.

In.

Ob signat propter quum sumitur appositue,

Sed signat contra vel circum in compositura

Et veteres legimus pro adposuisse vt obire.

Ob in appositione signat propter. Uerg. Cum ob auspiciu infansu moreq; sinistro. Ob
in compositione vero contra vel circum significat. vt ob ambulo / occurro. elum pro ad
posuere. vt in obire.

Ob.

Per signat valde quoties cum nomine iunctum est

Signa cum verbo iunctum vel participante

Ad finem, siue in toto producere quicq;

Appositum propter signat sic per mediumq;

Per in compositione iunctum cum nobis significat idem quod valde. cum verbis aut parti-
cipijs siue finem significat: et interdum pro propter sumitur. vt apud Terentium. Neq; p etia
sem tamen potuerat. et per aliqui sumitur primative. vt perfidus.

Secundum.

Octo partes VV,

C. iij.

De præpositionibus.

Nunc post, nunc iuxta, nunc pro notat inq; secundum.

Segundo.

¶ Scdm multa ligi, primo ligi post, vti in Platonē loq̃r, fm Pythagorā disposi-
to, aliqn ligi iuxta. Cerg. Volito, nūc quidē illecebus et plena secūdo nām ac-
cepit vuln' fm aurē, iuxta aurē, sumit etiā q̃hos p. p. vti fm te litē do. fm me ius-
dica t. p. me. fm etiā pro in ponitur. Cicero fm q̃cūq; vilius est repente. I. in dēte.

Trans in compositis perdit nihil, his nisi demptis.

Trano traíció trabea & traducere trado.

Trans.

¶ Trās in cōpositione manet integrū: quę dictionib⁹ exceptis. trans/as trans/cio/cis. trado/is. traduco/cis. & hec trabea. l. v. sibi regalis. de trans & beo/is.

Præter compositum verbo iuxta notat, atq;

Casibus appositum signat nisi vel sine contra.

Walter

Preter positum significat iuxta, ut preter fuit, preter nisi et sine / et qñ cōtra sige
Teretius. Ut preter causū morem atq; legem et sui voluntatem patris tamen hac
habere studeat cum iunior prob: o.

Pro signat propter, valde, in, iuxta, atq; secundum.

10

¶ Pro sumitur pro in. vt pro tribunali. in tribunali. pro propter. vt p precibus
pro iuxta vel scdm. vt pro viribus. pro valde. vt in promereis.

Præq; notat propter, præ comparat & notat ante.

Die

¶ Pre aliqui sumit pro valde. anglic. (out taken) vt princeps / out take rycheys inter-
dū pro ante. vt pte ceteris antea. n. ante alios. aliqui vtro in cōparatione. Terē.
hic illū pre ius cōtempnit. in cōparatiōe ad me. interdū p ob vel ppter. vt non
possum dormire pte dolore dentium. ob vel ppter dolorem dentium.

Nominibus proprijs iunctum postponitur vsq.

३३७७

Appellatiuis iunctum prapponitur vsq.;
 Et tunc iunctum nominib⁹ appellatiuis prapponitur casuali. vt vsq ad monaste-
 ria. vsq ad iuncta nob⁹ ciuitatu vel vrbu; semper postponitur casuali. vt Lo-
 dinu vsq (vp to London) Couentria vsq.

Appositum notat in super contra vsq; ad & inter

Pro erga cōpositum non valde intra ad quos; contra.

3M

¶ 3° sumitur pro valde. vt apud Terentiu. incuruus. i. valde curu. pro non aut
pauatime. vt minus. i. no iustus. unpudens. i. no pudens. p. inter. vt medijs in
nullib⁹ ardet. i. inter nullis. pro contra. vt in hostes. i. contra hostes. p. ad. vt uno
dicant. i. ad os. pro p. in monumento dedi. i. pro monumento. & aliqui figt ad lo
cum/in locora personam & in persona.

Sub nota ante supra prope in necnon per ad infra.

Compositumq; super, nunc aufert, diminuit nunc.

546.

Sub sumit. p. super: vt ter flumina subiecta reuertit. p. infra: vt subiecit eandem.
p. prope: vt deinde sub ipso ecce volat. pro in: vt sub ingēti tēplo. pro ante: vt sub
luce. p. p. vt sub noctē cura reuertat. ⁊ aliq. sūt ad locū: vt postea sub ipsos. al.
quando in loco: vt sub luce maligna. ⁊ in cōpositione modo localem vñ retinet
vt sub dico. modo diuinutiuam: vt subideo.

Ista super signat de valde desuper atq;

Infuper atq; super superest pro lignat vt vltra.

Super.

Super sumitur pro de: vt multa sup. quanto rogata. p. pro: vt n. sup. impet
tio mouet. p. in sup. p. vt ecc. super mille magne Diomedie. ob rube. p. desup.
vt super vello prospectans r. des. pro super est: vt nec enim lingua super vlla pe
ridet. p. pro ultra: vt super garrantes. i. indos bibi satis superos.

Ex ab e simula de sensu non variantur

De præpositionibus.

Sed varie iungantur enim tunc dicimus ab cum.

Dictio quæ sequitur quando incipit l/r/s/aut i.

Abs tunc dicatur t q si quando sequatur.

Præpones alijs ex eq; sonantibus a de.

¶ Am significat circum. vt amplector. i. circūplector.

¶ Di significationem habet separatiuā. 7 iungitur dictionib⁹ a cōsonantib⁹ incl: Di.

pienibus præter c/p/r/t/vcl i consonantem.

¶ Dis significationē habet separatiuā. vt dispono discedo. 7 iungit dictionib⁹ ac/p/s/Dis.

vel i consonante incipientib⁹. vt discedo/dispono/dissentio/distrabo/diliungo. s/

vero sequente iuratur in eam. vt differo.

¶ Re signat retro: a quo per apocopen videtur factum. vt respicio.

¶ Se signationē habet separatiuā. vt seduco. 7 abneziatiuā: vt securus. i. sine cura.

¶ Con significat simul vt cōpono comparo.

¶ Interiectio est pars orationis indeclinabilis interiecta alijs parti: De interiectiue;

bus orationis ad exprimendos animi affectus.

¶ Interiectio dicitur ab interiacendo: quia alijs orationis partib⁹

est interiecta.

¶ Interiectioni accidit vnum. potestas vel significatio.

Potestas vel signatio interiectionis est qualitas que mētis passionē ostendit.

¶ Potestates seu signationes interiectionū sunt variez alie sunt gaudēt: s. q̄ animi

leticiā signat. vt euar/haha/he. Alie volentis: que luctū vel dolorē signat. vt hen/

ehen. Alie timētis: que panore aut timiditā ē signat. vt arar. Alie admirantis: q̄

alim admirationē signat. vt pape. Alie deridētis: q̄ derisum signat. vt hui. Alie in-

dignantis. i. irascētis: q̄ alim indignationē seu irā signat. vt vah. Alie exclamanti-

tis que affectū animi ad exclamationē signat. vt ho/eho. Alie execrantis: q̄ exec-

rationem significant. vt veh malum/multo malo.

¶ Quis eadē vox interiectionis varios affect⁹ significare pōt sub varijs specijs

bus interiectionis inueniūt. vt ab gaudētis/dolētis. 7 timētis interiectio eē pōt.

¶ Multe partes orationis interiectiue poni solēt. nomen per se. vt malum infan-

dū. nomē cū præpōne. vt prophēpos/prophūdor. Pronomen cū adiectiue. vt me

miserū. alioq; integra oratio: non solum latina: sed etiā vernacula. vt proq; deum

atos hominum fidem. va Jesu mercy/ho good lord.

¶ FINIS.

¶ Londini in ædibus VVinandi de VVorde
trigesimo tertio supra sesquimillesi-
mum nostre salutis anno.

Die vero mēsis Sep-
tembris. iij.

28 MR 59

